2

කුස ජාතකය

කුරුණෑගල අවධිය

භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ පූර්ව උත්පත්ති කතා කියන්නා වූ වෘත්තාන්ත හෙවත් පූර්ව චරිත කතා ජාතක කතා නම් වේ.

ජාතක කතා සැකසී ඇත්තේ පැරණි භාරතීය සමාජය ආශ්‍රය කරගෙන ය. එහෙත් කාලවකවානුව පිළිබඳ විවිධ මත පවතී. බුද්ධෝත්පාද කාලයටත් පෙර පටන් ම පැවැති කතා පසු කලක ජාතක කතා බවට පත් වූ බව එක් මතයකි. බුදුන් වහන්සේගේ ශ්‍රී මුඛ දේශනා ලෙස ජාතක කතා සියල්ල බිහි වූ බවට ද මතයක් පවතී. කෙසේ වෙතත් ත්‍රිපිටකයේ සූත්‍ර පිටකයේ ඛුද්දක නිකායේ පොත් 15 අතරට ජාතක කතා අයත් වේ. බුදුන් වහන්සේ කෙරේ තිබූ අචල භක්තිය නිසා අනාදිමත් කාලයක් පුරා මුඛ පරම්පරානුගත ව මේවා පැවතිණි.

මහින්දාගමනයත් සමග ලක්දිවට ගෙන එනු ලැබූ මේ කතා ජනතාව අතර ජනප්‍රිය විය. මේ හේතුව නිසා කුරුණෑගල රාජධානි සමයේ හතරවන පැරකුම්බාවන්ගේ අනුග්‍රහයෙන් පාලියෙන් පැවති එම කතා සරල සිංහලයට පරිවර්තනය කර ඇත. එතෙක් පාලි භාෂාවෙන් තිබූ "පාලි ජාතකට්ඨ කථාව" සිංහලයට නැගීම වීරසිංහ ප්‍රතිරාජ අමාත්‍යතුමාගේ මැදිහත් වීමෙන් සිදු වූ බව මහා වංසයේ සඳහන් වේ. පන්සිය පනස් ජාතක පොතෙහි ඇත්තේ කතා 547කි. එය කතා 550ක් ව පැවැති බවට ද විද්වත් මතයක් පවතී.

මෙම කතා සියල්ලේ ම ආකෘතිමය වශයෙන් සමානත්වයක් තිබේ. වත්මන් කතාව, අතීත කතාව හා සමෝධානය පිළිවෙළින් ඇතුළත් ව තිබීම එම ලක්ෂණයයි. වත්මන් කතාවේ බුදුන් වහන්සේ වැඩ සිටින අතර අතීත කතාවේ බෝසතාණන් වහන්සේගේ චරිතය හමු වේ. සමෝධානය යනු වත්මන් අතීත කතා ගැළපීමයි. බෝසතාණන් වහන්සේගේ ශීලය, ඥානය, වීර්ය, ඉවසීම, ත්‍යාගවන්ත බව ආදිය අතීත කතාවෙන් නිරූපිත ය. එමගින් උපදෙස් සැපයීම, සුචරිතයෙහි අගය පෙන්වාදීම සිදු කෙරේ. දෙව් මිනිස් සත්ත්ව චරිත අතීත කතාවෙන් හමුවේ කර්මය, පුනර්භවය පිළිබඳ පෙන්වාදීමත් ජාතක කතාවලින් සිදු කෙරේ. එ නිසා සර්වකාලීන බවක් තිබේ.

මෙම කතා වස්තුවල සාහිත්‍යමය වටිනාකමක් ද ඇත. ගූඪ මිනිස් සිත විවරණය කිරීම එහිලා වැදගත් වේ. ඒ කතා ඇසුරෙන් ලියා ඇති පොත-පත බොහෝ ය. විහාර චිත්‍ර, මූර්ති කාව්‍ය නාටක ළමා කතා, සිනමා පට සඳහා ද ජාතක කතා පසුබිම් කරගෙන ඇත. බාල මහලු පණ්ඩිත කවරකුට වුව ද කියවීමෙන් ද ඇසීමෙන් ද රස විඳිය හැකි ය. ජාතක පොත කියවීමෙන් මිනිසෙකුට වසර 200ක් ජීවත් වී ලබන අත්දැකීම් ලබාගත හැකි බව මහා ගත්කරු මාර්ටින් වික්‍රමසිංහ සඳහන් කර තිබේ. "කුස ජාතකය" ජාතක පොතේ ඇති 523 වන කතාංගයයි.

ශාසනය කෙරේ කලකිරුණු භික්ෂුන් වහන්සේ කෙනකුන් අරබයා එය දේශනා කර ඇත

ස්ත්‍රීන් කෙරේ දැඩි රාග සිත් ඇති කර ගැනීම තේජසින් පිරිහී නොයෙක් විනාශයන්ට මුහුණ පෑමට හේතු වන බව වත්මන් කතාවෙන් පෙන්වා දෙයි. එම සංසිද්ධිය තහවුරු කිරීම සඳහා කුස රජු පිළිබඳ අතීත කතාව ඉදිරිපත් කර ඇත. ස්ත්‍රිය පිළිබඳ පැරණි සමාජයේ පැවති ආකල්පයත් මෙම අදහසට පාදක වී ඇත. කුස ජාතකය අතුරු කතාවකින් ද සමන්විත වේ. පබාවතියගේ රූප ශෝභාවෙන් මත් ව තේජාන්විත කුස බැලමෙහෙවර කිරීමට පවා පෙලඹෙන අයුරු හාස්‍ය රසය මුසු කරමින් මෙහි විස්තර කෙරේ. කුස ජාතකය වත්මන් සමාජයට පවා ගුරු කොට ගත හැකි වේ. ඉන් දැක්වෙන දහම් පණිවිඩයටත් වඩා ඉන් ජනිත වන සාහිත්‍ය රසය නිසා ම ලාංකික ජන සමාජයේ මුල් බැස ගෙන ඇති බව සඳහන් කළ හැකි ය.

තව ද දසබලධාරී වූ සුරාසුරවරචක්‍රචාරු චූඩාමණිමරීචිසඤ්චයපරිචුම්බිත චරණයුගල ඇති සර්වඥයන් වහන්සේ සැවැත්නුවර සමීපයෙහි වූ ජේත නම් රාජ කුමාරයන්ගේ උයන්හි අනේපිඬු මහසිටාණන් විසින් සිව්පනස් කෙළක් ධන වියදම් කොට කරවා පිළිගන්වන ලද රාත්‍රිස්ථාන දිවාස්ථාන චංක්‍රමණ මණ්ඩප මාලකාදීන් විරාජමාන වූ පද්මෝත්පල කුවලයකුමුදකල්හාර කුසුමෝපශෝභිත පුෂ්කරණීන් රම්‍ය වූ භූමිප්‍රදේශ ඇති ජේතවන මහවිහාරයෙහි දිව්‍ය බ්‍රහ්ම ආර්ය ඊර්යාපථ විහරණයෙන් දවස් යවන සේක් සස්නෙහි උකටලී වූ එක්තරා භික්ෂු කෙනෙකුන් අරභයා මේ කුසජාතක ධර්මදේශනාව වදාළ සේක.

ඒ කෙසේ ද යත්?

සැවැත් නුවර වසන්නා වූ එක්තරා කුලපුත්‍රයෙක් බුදුසස්නෙහි යෙදී මහණ ව එක් දවසක් සැවැත්නුවර පිඬු සිඟා ඇවිදිනේ ය, සර්වාභරණ විභූෂිත වූ එක් මාතුගාමයකු දැක සුභනිමිත්ත ග්‍රහණයෙන් බලා ක්ලේශවසඟ ව ශාසනයෙහි ඇලුම් නැතිව දික් වූ නියකෙස් හා ඉපිලුණු නහරබහන් කිලුටු වූ සිවුරු හා සුදුමැලි වූ සිරුරු ඇති ව වසන්නේ ය. යම් සේ දිව්‍යලෝකයෙන් චුත වන්නා වූ දිව්‍යපුත්‍රයන්ටපැලඳි මල් මලානික වීම ය, දිවසළු කිලුටු වීම ය, ශරීරය දුර්වර්ණයට පැමිණීම ය, දෙකිසිල්ලෙන් ඩා වැහීම ය දිව්‍යලෝකයෙහි ආලය මඳවීම ය යන මේ පංචපූර්ව නිමිත්තයෝ පහළවෙද්දැ එ පරිද්දෙන් ම උකටලී වූ සිත් ඇතිව ශාසනයෙන් පිරිහෙනු කැමති භික්ෂූන්ටත් සැදෑ නමැති මල් මලානිකවීම ය පිළි සිල් කිලුටුවීම ය කැරවැහැම් හා නුගුණ පැතිරෙමින් විරූප බවට පැමිණීම ය, ක්ලේශ නමැති ඩා වැහීම ය, විවේකස්ථානයෙහි නොඇලීම ය යන පංචපූර්ව නිමිත්තයෝ පහළ වන්නාහ. ඒ මහණ හට ද එකියන ලද පස් වැදෑරුම් වූ ගුණයෝ ද පහළ වූහ. එබව දැන සෙසු භික්ෂූන් වහන්සේ ඒ මහණ නොකැමැති කරවා බුදුන් සමීපයට කැඳවා ගෙන ගොස් "ස්වාමීනි, මූ ශාසනයෙහි උකටලී වූ" යයි දැක්වූ සේක.

එකල සර්වඥයන් වහන්සේ "මහණ තා ශාසනයේ උකටලී වූයේ දැ"යි විචාරා වදාරා සැබෑයැ ස්වාමීනියි දැන්වූ කල්හි "මහණ ක්ලෙශ වසගව නොපවතුව මේ මාතුගාමයෝ නම් පව්ටු සත්ත්ව කෙනෙකැයි ඔවුන් කෙරෙහි පිළිබඳ සිත් හැර ශාසනයෙහි ඇලී වාසය කරව ස්ත්‍රීන් කෙරෙහි පිළිබඳ සිත් නිසා තෙජස්වී වූත් පුරාතනයෙහි නුවණැත්තෝ තේජසින් පිරිහී නොයෙක් ව්‍යාසනයට පැමිණියාහු වෙද්දැ"යි වදාරා

නොම්ලේ බෙදා හැරීම සඳහා ය.

භික්ෂූන් වහන්සේ විසින් ආරාධිත වූ පරදුක්ඛදුක්ඛිත වූ කරුණා නිධාන වූ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ කඩතුරාවක් පහ කොට විචිත්‍ර චිත්‍රකර්මාන්තයක් දක්වන කෙනෙකුන් පරිද්දෙන් භවයෙන් ප්‍රතිච්ඡන්න වූ ඉකුත්වත් කථාව කෘතයුග මහමේඝයක් නැගී වස්නා කලක් මෙන් ගෙනහැර දක්වා වදාරන සේක්.

යටගිය දවස මලල රට කුසාවතී නම් නුවර ඔක්කාක නම් රජ්ජුරු කෙනෙක් දසරාජ ධර්මයෙන් දැහැමෙන් රාජ්‍ය කරන්නාහ. ඔහුගේ සොළොස් දහසක් පුරංගනාවන්ට ප්‍රධාන වූ සීලවතී නම් අගමෙහෙසුන් බිසෝ කෙනෙක් වූහ. දූ පුත් දරු කෙනෙක් නැත්තාහ. එකල නුවර වැස්සෝ හා රාජ්‍ය වාසීහු හා පුරදොරට රැස්ව රට නස්නේ ය විනස්නේ යයි මහත් කොට කෝලාහල කළාහු ය. ඒ කෝලාහල ඇසූ රජ්ජුරුවෝ සීමැදුරු කවුළුව හරවා "මා රාජ්‍ය කරමින් සිටිය දී අන්‍යායක් කරන කෙනෙක් නැත්තාහ. කුමක් නිසා මොරගවුදැ"යි විචාළහ.

එකල ඔවුන් විසින් "සැබව, දේවයන් වහන්ස, අධර්මකාරී කෙනෙක් නැත වංශ පරිපාලනය කරන්ට නිසි දරු කෙනෙක් නැත්තාහ. අනික් කෙනෙක් අප රාජ්‍යය ඇරගෙන අධර්මයෙන් රාජ්‍යය නසති. ඒ කාරණයෙන් දැහැමෙන් රාජ්‍යය කරන්ට නිසි පුතණු කෙනෙකුන් පැතුව මැනවැ"යි කීහ. එසඳ රජ්ජුරුවෝ ද දරුවන් ප්‍රාර්ථනාකරන්නා වූ මා විසින් කුමක් කටයුතුදැයි විචාළාහු ය. "දේවයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේගේ තුන්වැදෑරුම් වූ නාටක සත්‍රීන්ගෙන් පළමුකොට රැකවල් ඇති ව පිටත ඉන්නා වූ සුළු නළු මුළු රැකවල් හැර ස්ත්‍රීන් සිත සේ ඇවිදනාව හැර වදාළ මැනව ඉදින් ඉන් එක් කෙනෙක් දරු කෙනෙකුන් ලද්දා නම් මැනව. නැත්නම් ඉක්බිති අගමෙහෙසුන් බිසවුන් වහන්සේ හැර අවශේෂ ස්ත්‍රීන් හළ මැනව. ඒකාන්තයෙන් මෙතෙක් දෙනා අතුරෙන් කුසල් ඇති කෙනෙක් දරු කෙනෙකුන් ලබති"යි කීවාහු ය. එකල රජ්ජුරුවෝ ඔවුන්ගේ බසින් එලෙස කරවාත් දරු කෙනෙකුන් නොලදින් නොසතුටු වූහ.

නැවත නුවර වැස්සෝ රැස් ව කෝලාහල කළාහ. ඒ අසා රජ්ජුරුවෝ "තොප හැම කීමෙන් පුරංගනාවන් රැකවල් හරවාත් එතෙක් දෙනාගෙන් දරු කෙනෙකුත් ලත් කෙනෙකුත් නැත. දැන් කුමක් කරමෝදැයි විචාරා ඔවුන් විසින් "දේවයන් වහන්ස, මේ සියලු ස්ත්‍රීහු දුරාචාරී කුසල් මඳ සත්ව කෙනෙක. මොවුන්ට දරුපින් නැතැයි නුඹවහන්සේ නිරුත්සාහ නුවුව මැනව අගමෙහෙසුන් වූ සීලවතී දේවීන් වහන්සේ සීලාචාර සම්පන්න සේක. උන් වහන්සේ රැකවලින් හළ මැනව. දරු කෙනෙක් ඇති වෙතියි කී සඳ රජ්ජුරුවෝ එබස් පිළිගෙන නුවර වැසියන් රැස් කරවා සීලවතී දේවීන්වහන්සේ සර්වාභරණයෙන් සරසා මාලිගාවෙන් පිටත් කළාහු ය. එකෙණෙහි බිසවුන්ගේ සීලානුභාවයෙන් ශක්‍ර දේවේන්ද්‍රයන්ගේ පාණ්ඩුකම්බල ශෛලාසනය උන් නොකමැති පරිද්දෙන් හුණු විය. එකෙණෙහි මීට කාරණා කිම්දෝ හෝ යි තමන්ගේ දහසක් නුවණැස් මෙහෙයා බලා සීලවතී දේවීන් දරුවන් පතන නියාව දැන "මා විසින් උන්ට දරු කෙනෙකුන් දිය යුතු"ය සිතා සියලු තව්තිසා භවනය බලා ගෙන ගොස් එයින් චුත ව මත්තෙහි දිව්‍ය ලෝකයට යනු කැමති ව සිටියා වූ බෝධිසත්ත්වයන් දැක ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ ඔහුගේ විමන් දොරට ගොස් "සබඳ තොප විසින් මනුෂ්‍යලෝකයට ගොස් ඔක්කාක රජ්ජුරුවන්ගේ අගමෙහෙසුන් බිසවුන් කුස පිළිසිඳ ගත යුතු යයි කියා ගිවිස්වා අන් දිව්‍ය පුත්‍රයෙකුත් එලෙස ම ගිවිස්වා "කවුරුත් බිසවුන්ගේ සීලභේදය

නොකෙරෙත්ව"යි සිතා තුමූ මහලු බමුණු වෙසක් මවා ගෙන රජ්ජුරුවන්ගේ මාළිගා දොරට ගියාහු ය. එසඳ රැස් වූ බොහෝදෙන ඒ ශක්‍ර බ්‍රාහ්මණයා දැක "කුමක් නිසා තෝ මෙතනට ආයෙහිදැ"යි යනාදීන් පරිභව බැණ විචාළාහ.

ඒ අසා ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ ද "කුමක් නිසා මට නින්දා කරවු ද ශරීරය ජරප්‍රාප්ත පමණක් විනා රාගය තරුණ වන්නේ ය. ඉදින් සීලවතී දේවීන් ලදින් නම් ගෙන යෙමි යි සිතා ආමි" කියා තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් හැමදෙනාට පෙරටුව සිටගෙන පිටත් වූ බිසවුන් අත අල්වාගෙන ඒ සියලු ජනයා නින්දා පරිභව කරමින් සිටිය දී නික්මුණාහු ය. එසඳ බිසව් ද මේ මහලු බමුණු මා ගෙනයන්නේ යයි පිළිකුලෙන් පෙළී ලජ්ජාවට පැමිණියෝ ය. රජ්ජුරුවෝ ද බමුණු මාල්ලා විසින් ගෙනයන ලද බිසවුන් දැක නොසතුටු වූ ය. ඉක්බිති ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ බිසවුන් ඇරගෙන නුවර වාසලින් පිටත් ව වාසල් සමීපයෙහි පනවන ලද දඬුමැසි ඇති හරනා ලද දොරපැලලි ඇති පැල්පතක් මවා ඒ පැල සමීපයට ගියෝ ය. එකල බිසව් "මේ නුඹගෙ ගෙදරදැ"යි විචාරා බමුණු විසින් "එසේය සොඳුර පළමු මම උදකලායෙමි. දැන් අපි දෙදෙන මෝ වූම්හ. එහෙයින් මා සාල් මාළු ආදිය සිඟාගෙන එනතෙක් මේ මැස්සේ වැදොවැ"යි කියා බිසවුන් ඇඟ මොලොකතින් පිරිමැද දිවපහස් පතුරුවා නිදි ගන්වා දිවපහස් ලැබ විසංඥව නිදන්ට වන් සඳ තමන්ගේ ආනුභාවයෙන් බිසවුන් තව්තිසා භවනයට ගෙන ගොස් සරහන ලද දිව්‍ය විමානයෙක්හි අතුරන ලද දිව යහන්හි සතප්පාලූහ.

ඉක්බිති බිසව් සතියකින් පිබිද එහි දිව්‍ය ලෝකයෙහි සම්පත් දැක "මේ මා ගෙනායේ මිනිසෙක් නොවෙයි ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ වනැ"යි සිතා යහනින් නැඟී නොයෙක් දිවනළුවන් විසින් පිරිවරන ලදුව පරසතු රැක මුල පඬු ඇඹුල්සල අස්නෙහි ඉඳ දිව ඉසුරු විඳිනාවූ සක්දෙව්රජහු කරා ගොස් වැඳ එකත්පස්ව සිටියෝ ය.

එකල ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ තොපට වරදානයක් දෙමි, කැමති වරයක් ඉල්වා ගනැ"යි කීහ. එබස් අසා සතුටු වූ බිසව් "දේවයන් වහන්ස පුත්‍ර වරයක් දුනමැනවැ"යි ඉල්වූ ය. එකල ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ "දේවීනි එක් කෙනෙකුන් තබා දරුවන් දෙන්නෙකු දෙමි. බල ඉන් එක් කෙනෙක් නුවණැති ව රූ නැති වෙති. එක් කෙනෙක් රූ ඇති ව නුවණැති වෙති. ඔවුන් දෙදෙනාගෙන් පළමු ව කවුරුන් ලබන්නාදැ"යිවිචාරා "නුවණැතිතැනැත්තන් පළමු ව ලබන්නා කැමැත්තෙමි" කී සඳ එබස් ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ පිළිගෙන එබිසවුන්ට කුසතණ මිටක් ද දිවසළුවක් ද දිවසඳුන් හරයක් ද පරසතු මදාරා මල් ද කොකනද නම් වීණාවක් ද දී බිසවුන් කැඳවාගෙන අවුත් රජ්ජුරුවන්ගේ ශ්‍රී යහන් ගබඩාවට වැද රජ්ජුරුවන් හා එක් යහන් කරවා තමාගේ පය මහපට ඇඟිල්ලෙන් බිසවුන්ගේ පෙකනිය පිරිමැද සුරපුරට ම නැඟී ගියාහ. එකෙණෙහි පුරනලද බෝධිසම්භාර ඇති අප මහ බෝසතාණෝ තව්තිසා භවනයෙන් චුතව අවුත් සීලවතී දේවීන් බඩ පිළිසිඳ ගත්හ.

බිසවුන් තමන් කුස දරුගැබ පිහිටිබව දත්හ. ඉක්බිති රජ්ජුරුවෝ පිබිද බිසවුන් දැක "දේවීනි කවුරුන් විසින් ගෙනයනලද දැ"යි විචාරා ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයන් විසිනැයි කීකල "මේ කිමෙක් ද මහලු බමුණෙකු ගෙනගිය නියාව මම දිටිමි කුමක් කියා මට වළහා කියව් දැ"යි කිවු ය, "දේවයන් වහන්ස, අදහාගත මැනව, ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ මා හැරගෙන දිව්‍යලෝකයට ගියාහුය"යි දෙවෙනි තුන්වෙනිවත් කියා ගිවිස්වාලිය නොහී ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයන් විසින් දෙනලද

කුසතණ හා දිව සළු ආදිය පෑ ගිවිස්වා ලූහ "වන්නාට ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ තොප ගෙන ගියෝ ය. දරුකෙනෙකුන් ලදුදැ"යි විචාරා "එසේය දේවයන් වහන්ස, දරුකෙනෙකුන් ලදිමි කිවුය." එබස් අසා සතුටු වූ රජ්ජුරුවෝ බිසවුන්ට ගබ පෙරහර දුන්හ.

ඉක්බිති ඒ බිසවු ද ක්‍රමයෙන් දස එකඩමසක් ඇවෑමෙන් පුතණු කෙනෙකුන් වැදූහ. ඒ කුමාරයාහට කුස කුමාරයෝ යයි නම් තුබූහ. ඒ කුස කුමාරයන් පියවර නගා ඇවිදිනා කාලයෙහි අනික් දිව්‍ය පුත්‍රයෙක් දෙව්ලොවින් අවුත් බිසවුන් කුස උපන්හ. ඕහට ජයම්පතී යයි නම් තුබූහ. ඒ රාජකුමාරවරු දෙදෙන මහත් වූ පෙරහරින් පෙරඩමස සඳ සේ ම වැඩිවිය පැමිණියාහ. මහාබෝධිසත්ත්වයෝ තමන් නුවණැති හෙයින් සියලු ශිල්පයන් ම ආචාරී කෙනෙකුන්ගෙන් නොඉගෙන සියනුවණින් ම දැන නිමවූහ. ඉක්බිති මහා බෝධිසත්ත්වයන් සොළොස් හැවිරිදි වයසට පැමිණි කල්හි පියරජ්ජුරුවෝ කුමාරයන් රාජ්‍යයෙහි අභිෂේක කරනු කැමති ව බිසවුන් කැඳවා "දේවීනි, තොපගේ පුතණුවන් අභිෂේක කරවා නාටක ස්ත්‍රීන් හා ඓශ්වර්ය පාවා දී ජීවත්වන්නා වූ අපි රාජ්ජයෙහි පිහිටියාහුගේ ශ්‍රී විභූතිය දකුම්හ. මේ මුළු දඹදිව යම් රජක්හුගේ දුවක කැමතිවේ ද උන් ගෙන්වා අගමෙහෙසුන් කරම්හ, කවර රජ්ජුරුකෙනෙකුන්ගේ කුමාරිකාවක කැමැත්තෝ ද උන්ගේ අභිප්‍රාය දැන කියව"යි කීහ. බිසවුන් යහපතැයි ගිවිස කුමාරයන්ට මෙපවත් කියා අභිප්‍රාය විචාරාගෙන එවයි කියා කම්මිත්තක යවූහ. ඒ ස්ත්‍රී ගොසින් බෝධිසත්ත්වයන්ට එපවත් කිවු ය. ඒ අසා මහ බෝසතාණෝ "මම රූ නැත්තෙමි. රූපශ්‍රීන් යුක්ත වූ රාජ කුමාරිකාවක් ගෙනෙන ලද නම් මා දැක යකකු මෙන් විරූප වූ මොහු ගෙන් මට කම් කිම්දැයි පලායන්නී ය. ඒ අපට ලජ්ජා කටයුතු වන්නේ ය. එහෙයින් මට ගෘහවාසයෙන් ප්‍රයෝජන නැත. මාපිය දෙදෙනා ජීවත්වන තෙක් උපස්ථාන කොට ගුරු දෙදෙනා ඇවෑමෙන් ගොස් මහණවෙමි ය සිතා මහබෝධිසත්ත්වයෝ තමන්ගේ මේ අදහස ඒ කම්මිත්තියට කිවු ය. ඕතොමෝ ගොස් එපවත් බිසවුන්ට කිව. බිසවු එපවත් රජ්ජුරුවන්ට කීහ. ඒ අසා රජ්ජුරුවෝ නොසතුටු ව නැවත කීපදවසකින් එලෙස ම කියා යවුය බෝධිසත්වයෝ නොකමැත්තේ යයි තුන්යලක් වළකා සතරවෙනි වාරයෙහි දෙමවුපියන් කීවා නොකොට වරදවා පිළිපැදීම කටයුතු නොවෙයි ඊට නිසි උපදෙසක් කෙරෙමියි සිතා මහා බෝධිසත්වයෝ තරාල් දෙටුවකු කැඳවා බොහෝ රත්රන් දී එක් ස්ත්‍රීරූපයක් කොට ගෙනෙවයි කියා ඔහු නික්මවා තුමූ රත්රනින් ස්ත්‍රී රූපයක් කළෝ ය.

බෝධිසත්ත්වයන්ගේ අභිප්‍රාය සිතූ පැතූලෙස ම සිද්ධවන බැවින් ඒ රන්රුව කියා නිමවිය නොහැකි රූපශෝභා ඇත්තෝ විය. එකල මහ බෝධිසත්ත්වයෝ ඒ රන්රුව සුරත් කොමු පිළියක් අඳවා ශ්‍රී යහන් ගර්භයෙහි සිටවූහ. ඉක්බිති බෝධිසත්ත්වයෝ තරාල ඇදුරා විසින් ගෙනෙනලද රන්රුවට නින්දාකොට "යව, අපගේ ගර්භයෙහි තුබූ ස්වර්ණ රූපය ගෙනෙවයි ස්වර්ණකාරයාහට නියෝග කළේ ය. එසඳ ඒ ගොස් ශ්‍රී යහන් ගර්භයට වැද ඒ රන්රුව දැක කුමාරයන් වහන්සේ හා සමග ක්‍රීඩා පිණිස ආ දිව්‍යප්සරාවක් වනැයි සිතා අත දික්කරන්ටත් නොපෝසත් ව බෝධිසත්ත්වයන් කරා ගොස් "දේවයන් වහන්ස බිසවුන් වහන්සේ තනි ව වැඩසිටි සෙයින් වැද්ද නොහෙමියි කී ය. නැවත බෝධිසත්ත්වයන් විසින් "ඇදුර, ඒ රන්රුව සැකනැතිව හැරගෙන එවයි කියා යවන ලදුව ගොස් ගෙනායේ ය. ඉක්බිති බෝධිසත්ත්වයෝ බඩාලා ගෙනා රත්‍රන් රුව ගබෙහි ලා තමන් කළ රුව ආභරණ ආදින්

සරහා රථ යානාවෙක්හි තබා "මෙබඳු රූපශ්‍රී ඇති කෙනෙකු ලදින් නම් පාවා ගනිමි" කියා රන්රුව මෑණියන් සමීපයට යවූහ. ඒ දැක බිසව් සතුටු ව අමාත්‍යයන් රැස්කරවා "සගයෙනි, මපුතණුවෝ නම් මහපිනැත්තාහ. ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයන් විසින් දෙන ලද කෙනෙක. එහෙයින් සුදුසු කුමාරිකා කෙනෙකුන් ලැබෙති. තෙපි හැම මේ රන්රුව පිළිසන් රථ යානාවෙක තබාගෙන මුළු දඹදිව ඇවිදිමින් යම් රජ්ජුරු කෙනෙකුන්ගේ මෙබඳු රූ ඇති කුමාරිකාවක දුටු නම් ඒ රජහට මේ රන් රුව දී ඔක්කාක රජ්ජුරුවන් වහන්සේ නුඹවහන්සේ හා සමග විවාහ සම්බන්ධයක් කරනු කැමති සේකැ"යි කියා දවස් නියම කොට එවයි නියෝග කළාහු ය.

එසඳ ඒ නියෝග ලද ඇමතියෝ මහ පෙරහරින් ම ඒ රන්රුව හැරගෙන ඇවිදිනාහු යම් නුවරකට පැමිණෙද්ද එහි සවස්වේලෙහි බොහෝදෙනා රැස්වන තෙනක ඒ රුව වස්ත්‍රාභරණ කුසුමාදීන් සරහා රන්සිවිගෙයෙක්හි තබා පැන්තොටට යන එන මංහස සිටුවා තුමූ ඉවත් ව යනු එන්නන් බස් අසනු පිණිස සැඟවී සිටිනාහ. එකල බොහෝදෙන ඒ රුව දැක රන්රුවකැයි නොදැන "මනුෂ්‍යාවූත් මෝ තොමෝ දිව්‍යප්සරාව මෙන් ඉතා හොබනී ය. මෝ තොමෝ කොයිසිට අවුදැයි කුමක් නිසා මෙතන සිටියා ද අපගේ නුවර මෙබඳු රූපශ්‍රී ඇති කෙනෙක් නැතැයි යනාදීන් ප්‍රශංසා කෙරෙමින් යන්නාහ. එකල අමාත්‍යයෝ "ඉදින් මෙනුවර මෙබඳු වූ කුමාරිකා කෙනෙක් ඇත්නම් අසෝ රජ්ජුරුවන්ගේ අසෝ අමාත්‍යයන්ගේ දියණියන් වැනියෝ යයි කියති. එලෙස නොකීයේ ඒකාන්තයෙන් මෙබඳු රූ ඇති කෙනෙකුන් මෙනුවර නැති හෙයිනැ"යි ඒ රුව හැරගෙන අනික් නුවරකට යන්නාහ. මේ ලෙස ක්‍රමයෙන් ගොස් මදුරට සාගල නුවරට පැමිණියාහු ය. එනුවර මද්‍ර රජ්ජුරුවන්ගේ දිව්‍ය ස්ත්‍රීන් හා සමානව උතුම් වූ රූපශෝභා ඇති දූ අටදෙනෙක් ඇත. ඔවුන් ඇමදෙනාට වැඩිමාලු ප්‍රභාවතීගේ ශරීරයෙන් හැම වේලෙහි ම බාලාර්කරශ්මියට බඳු වූ පැහැ විහිදුණේ ය ඝනාන්ධකාරවූත් රාත්‍රියෙහි සතරරියන් ගෙයෙක්හි ප්‍රදීපාලෝකයක් නැතිව ශරීරාලෝකයෙන් ම එකාලෝක වන්නේ ය. උන්ට කිරිමවු වූ කුදු තොමෝ ප්‍රභාවතීන්ට නහන පැන් ගෙනෙන පිණිස ස්ත්‍රීන් අටදෙනෙකු ලවා රන් කළ අටක් ගෙන්වාගෙන සවස් වේලෙහි පැනට යන්නී. ඔක්කාක රජ්ජුරුවන්ගේ රන්රුව ගෙනා පුරුෂයන් විසින් මංහස සිටුවන ලද රුව දැක ප්‍රභාවතී යයි යන සිතින් ළඟට ගොස් "මේ නොකීකරු දරුවෝ අප පැනට එවා තුමූ මේ වේලෙ පළමු කොට අවුදින් මෙතන සිටියෝ ය. රජකුලයට පරිභව උපදවන්නා වූ කෙල්ල, ඉදින් රජ්ජුරුවන් වහන්සේ දත් සේක් වී නම් අප හැම නසාපියන සේකැ"යි කියා කිපී කොපුලතෙහි පහරක් ගැසුව. එකෙණෙහි අත්ල පැලී යන කලක් පරිද්දෙන් වේදනාවට පැමිණ රන් රුවකැයි දැන ලජ්ජාව සිනාසෙමින් "බලග මා කළදෙයක මම් මගේ දියණියකැයි සිතා පහරක් ගැසීමි මෝ තොම මාගේ දරුවන්ගේ රුවට කුමක් අගී ද මාගේ අතට ආයාස වූ පමණකැ"යි තමා හා එක් ව ගියවුන්ට කිව. එබස් අසා රාජ දූතයෝ "මාගේ දියණියෝ මීටත් වඩා රූ ඇත්තාහයි කියන්නාහු තෙපි කුමක් කියව්දැ"යි විචාළාහු ය.

එකල ඔවුන්ට මේ රන්රුව මද්‍ර රජ්ජුරුවන්ගේ දියණියන් ප්‍රභාවතීන්ගේ රූපශ්‍රීන් සොළොස්වන කලාවෙන් කලාවකුත් නොහඟනේ යයි කුදු කිව. ඔහු එබස් අසා සතුටු ව රජගෙයි වාසලට ගොස් ඔක්කාක රජ්ජුරුවන්ගෙන් ආ දූතයෝ වාසල සිටියාහුය"යි මද්‍ර රජ්ජුරුවන්ට කියා යවුහ. එබස් අසා මද්‍ර රජ්ජුරුවෝ

උනස්නෙන් නැගීසිට "ගෙනෙව ගෙනෙව"යි වහා ගෙන්වාගන දුටහ. එකල දූතයෝ "දේවයන් වහන්ස, අපගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ නුඹ වහන්සේගේ සුවදුක් විචාළ සේක." යනාදීන් කථාකොට කරන ලද සම්භාවනා ඇතිව රජ්ජුරුවන් විසින් "කුමක් පිණිස අවුදැ"යි විචාළ කල්හි "අපගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේගේ සිංහ ගර්ජනාවට බඳු වූ අභීතනාද ඇති කුස නම් කුමාරයෙක් ඇත. අපගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේ උන් වහන්සේට රාජ්‍යය දෙනු කැමති සේක්, නුඹ වහන්සේ සමීපයට එවූ සේක. නුඹවහන්සේගේ ප්‍රභාවතී නම් කුමාරිකාවන් වහන්සේ මේ රන්රුව වියදමට ඇරගෙන දෙවා වදාළ මැනැවැ"යි කිවු ය.

ඒ අසා මද්‍ර රජ්ජුරුවෝ "මෙබඳු වූ මහරජ්ජුරු කෙනෙකුන් හා සමග විවාහ සම්බන්ධයෙක් වන්නේයයි සතුටු ව මැනවැයි ගිවිස්සාහ. එකල දූතයෝ අප විසින් කල් යැවිය නොහැකැයි වහා ගොස් රාජකුමාරිකා කෙනෙක් ඇති නියාව අපගේ රජ්ජුරුවන් වහන්සේට කියම්හ. උන් වහන්සේ ම අවුත් කැඳවා ගෙන යනසේකැ"යි කිවු ය, ඒ රජ්ජුරුවෝත් යහපතැයි පිළිගෙන දූතයන්ට ප්‍රසාද දී යවූහ. ඔහු ගොස් එපවත් රජ්ජුරුවන්ට හා බිසවුන්ට කිවු ය. එපවත් අසා ඔක්කාක රජ්ජුරුවෝ මහ පිරිවරින් කුසාවතී නුවරින් නික්ම ක්‍රමයෙන් ගොස් සාගල නුවරට පැමිණියහ. එබව අසා මද්‍ර රජ්ජුරුවෝ සිවුරඟ සෙනඟ පිරිවරා පෙර ගමන් ගොස් නුවරට කැඳවා ගෙන ගොස් මහත් සත්කාර සම්භාවනා කළාහු ය. කීපදවසකින් ඔක්කාක රජ්ජුරුවන්ගේ සීලවතී දේවීතොමෝ නුවණැති බැවින් කවුරු දනිද්දැයි සිතා රජ්ජුරුවන් වහන්සේ යෙහෙළණියන් දක්නා කැමැත්තම්හයි මද්‍ර රජ්ජුරුවන්ට කිවු ය. රජ්ජුරුවෝත් මැනවැයි පිළිගෙන දියණියන් කැඳවා යවු ය. එසඳ ප්‍රභාවතී සර්වාභරණයෙන් සැරසී කිරිමවුන් විසින් පිරිවරන ලදුව අවුත් නැන්දණියන් දැකලා සිටියාහ. සීලවතී දේවී ප්‍රභාවතීන් දැක මේ කුමාරිකා යහපත් රූ ඇත්තී ය. මපුතණුවෝ විරූපයහ. ඉදින් මූ උන් දිටුහු නම් එකදවසකුත් නොරඳා පලා යන්නාහ. ඊට තිසි උපායක් කෙරෙමියි සිතා ඉක්බිති බිසව "මහරජ, මාගේ යෙහෙළණියෝ මපුතණුවන්ට නිස්සහ. එතකුදු උවත් අපගේ වංශ පරම්පරාවෙන් පැවත එන චාරිත්‍රයෙක් ඇත. ඉදින් මූ ඒ වූ ලෙස පිළිපදිත් නම් කැඳවාගෙන යම්හයි මද්‍ර රජ්ජුරුවන්ට කිවු ය. ඒ අසා මද්‍ර රජ්ජුරුවෝ "කවර ආචාරයෙක්දැ"යි විචාළහ. අපගේ වංසයෙහි දරුගර්භයක් පිහිටන තෙක් ස්ත්‍රීහු දාවල් සාමිපුත්‍රයා දකින්ට නොලබති. ඉදින් මූ එලෙස පවතිත් නම් කැඳවාගෙන යම්හ"යි කිවු ය. ඒ අසා රජ්ජුරුවෝ "දියණියෙනි, එලෙස පවතින්ට පිළිවන්දැ"යි විචාළහ. ප්‍රභාවතී 'යහපතැ'යි ගිවිස්සහ. ඉක්බිති ඔක්කාක රජ්ජුරුවෝ මද්‍ර රජ්ජුරුවන්ට බොහෝ සම්පත් දී ප්‍රභාවතීන් කැඳවාගෙන ගියහ. මද්‍ර රජ්ජුරුවෝත් මහපෙරහරින් දියණියන් නික්මවූහ.

ඔක්කාක රජ්ජුරුවෝ ගොස් කුසාවතී නුවර දිව්‍යපුරයක් මෙන් සරසා බන්ධනගත සියලු සත්ත්වයන් මුදා හරවා පුතණුවන්ට ප්‍රභාවතීන් අග මෙහෙසුන් කොට අභිෂේක කරවා කුස රජ්ජුරුවන්ගේ ආඥාවයයි අණබෙර ලවා සේසත් නැංවූහ.

දඹදිව සියලු රජදරුවෝ තමන් තමන්ගේ දරුවන් කුස රජ්ජුරුවන්ට සේවය පිණිස එවූහ. එකල බෝධිසත්වයෝ නළු නාටකා දී මහත් පිරිවරින් යුක්තව අපමණ වූ ඓශ්වර්යයෙන් රාජ්‍ය ශ්‍රී විඳිනාහ.

එසඳ කුස රජ්ජුරුවන් හා ප්‍රභාවතී දේවි හා දෙදෙනා දිවා භාගයෙහි ඔවුනොවුන් නොදැක රාත්‍රියෙහි ම දක්නාහ. ඒ ප්‍රභාවතීන්ගේ ශරීර

ශෝභාව මහාබෝධිසත්ත්වයන් තේජසින් සූර්යාලෝකයෙහි කදෝපැණියන් මෙන් ද දිවා චන්ද්‍රයා පරිද්දෙන් ද නිෂ්ප්‍රභා විය. කුස රජ්ජුරුවෝත් ශ්‍රී යහන් ගබින් පහන් වන්නට පළමු ව පිටත්වන්නාහ. මෙලෙසින් කලක් ගිය සඳ ප්‍රභාවතීන් දාවල් දක්නා කැමතිව මෑණියන්ට කිවු ය. මෑණියෝත් ඔහු බස් අසා "පුතණුවෙනි දරු කෙනෙකුන් ලබනකල් ඉවසුව"යි නැවතූහ.

බෝධිසත්ත්වයෝ නැවත නැවතත් ඇවිටිලි කොට කිවු ය. එකල මෑණියෝ "දක්නා කැමතහොත් ඇත්හලට ගොස් ඇත්ගොව්වන් හා එක්ව සිටුව, මම එතනට කැඳවාගන එමි, එකල ඇස්පුරා දැක පියව, තොප වූ නියාව නොහඟව"යි කිවු ය. බෝධිසත්ත්වයෝත් යහපතැයි පිළිගෙන ඇත්හලට ගියාහු ය. එකල්හි සීලවතී දේවි ප්‍රභාවතීන් ඇත්හලට කැඳවාගෙන ගොස් මේ අසවල් ඇතා ය මේ අසවල් නම් ඇතායයි නම් කිය කියා දක්වදක්වා යන සඳ කුස රජ්ජුරුවෝ ප්‍රභාවතීන්ගේ පිට ඇත් ඉලත්තියක් ගැසූහ. එකල ප්‍රභාවතී "රජ්ජුරුවන් වහන්සේට කියා තොපගේ අත කප්පාලමි" යනාදීන් කියා බිසවුන් ලවාත් කෝප කැරවූ ය, එසඳ බිසවු ප්‍රභාවතීන්ගේ පිට අතින් පිරි මැද "මේ ඇත්හල කොල්ලෝ නම් ඉතා චපලයෝ ය. නුඹ වහන්සේට උරණවන්නෝය"යි යනාදීන් කියා අස්වසා රජගෙට ගියහු ය.

තව ද කලෙකින් බෝධිසත්ත්වයෝ ප්‍රභාවතීන් දක්නා කැමතිව පෙරපරිද්දෙන් ම මෑණියන්ට කියා අස්සලට ගොස් අස්සලයක්හු පරිද්දෙන් සිට ප්‍රභාවතීන් දැක එතනදීත් අස්බෙට්ටක් ගැසූ ය. එදවස ද කිපියා වූ ප්‍රභාවතීන් බිසවු සන්හිඳුවූ ය. ඉක්බිති කල්යාමෙන් ප්‍රභාවතී බෝධිසත්ත්වයන් දක්නා කැමතිවනැයි නැන්දණියන්ට කියා උන් විසින් වළකන ලදුව නැවතත් යාච්ඤා කොට බිසවුන් විසින් "එසේ වී නම් කුස රජ්ජුරුවෝ සෙට නුවර පැදකුණු කෙරෙති. තෙපි ඒවෙලාවට සීමැදුරු කවුළුවෙන් දකුව"යි කියා දෙවන දවස් නුවර සරහවා රජ්ජුරුවන්ගේ මලණුවන් ජයම්පති කුමාරයන් රාජාභරණයෙන් සරහා මඟුලැතුපිට හිඳුවා බෝධිසත්ත්වයන් ඇත්ගොවු වේශයෙන් පශ්චිමාසනයෙහි ඉඳුවා නුවර පැදකුණු කරවා ප්‍රභාවතීන් කැඳවාගන සීමැදුරු කවුළුවෙන් බලමින් "තොපගේ ස්වාමිපුත්‍රයාණන්ගේ ශ්‍රී විභූතිය බලව"යි කිවුය. එකල ප්‍රභාවතී ජයම්පති කුමාරයන් දැක "මට සුදුසු වල්ලභයාණ කෙනෙකුන් ලදිමි" සතුටු වූ ය. එදවස් ඇත්ගොව් වෙසින් පිටිපස උන් බෝධිසත්ත්වයෝ සිත් වූ පරිද්දෙන් ප්‍රභාවතීන් දකිමින් හස්ත විකාර මුඛවිකාරයෙන් උසුළු විසුළු පෑ කෙළියහ.

එලෙස ඇත් ගිය පසු "තොපගේ ස්වාමිපුත්‍රයාණන් දුටුදැ"යි ප්‍රභාවතීන් විචාරා උන් විසින් "ස්වාමීනි, දිටිමි පිටිපස්සේ උන් ඇත්ගොවු ඉතා ම චපලය, මට උසුළු විසුළු පෑයේ ය, එබඳු වූ නොහික්මුණු පින්මඳ තැනැත්තවු කුමක් පිණිස රජ්ජුරුවන්ට පිටිපස්සේ ඉඳුවුදැ"යි කිවු ය. එබස් අසා බිසවු "දියණියෙනි, රජ්ජුරුවන්ට ආරක්ෂා පිණිස සැලසූ ඇත්ගොව්වාය"යි වළහා කිවු ය. ඒ අසා ප්‍රභාවතී "මේ ඇත්ගොව්වා ඉතා නිර්භීත ය රජ්ජුරුවන්ට රජ්ජුරු කෙනෙකැයි නොසිතයි. මේ කිමෙක්ද කුස රජ්ජුරුවෝ නම් මූව මනැයි ඒකාන්තයෙන් උන් රූ නැති කෙනෙකුන් විය යුතු ය. ඒ කාරණයෙන් මා නොදක්වති" සිතා කුද කැඳවා "යව මෑණියනි, කුස රජ්ජුරුවෝ ඇතුපිට ඉදිරියෙ උන් තැනැත්තෝ ද නොහොත් පිටිපස්සේ උන් තෙනැත්තෝදැයි නියම දැනගෙන එව"යි කිවු ය. එවිගස "මම කෙසේ දැනගනිම්දැ"යි විචාළහ. කුදට "පළමුයෙන් ඇතුපිට බට

තෙනැත්තෝ රජ්ජුරුවෝ ය. මෙලෙස සලකුණෙන් නියම දැනගෙන එව”යි කිවු ය. ඒ නියෝග ලද කුද ගොස් එක් තෙනක සිට පළමුකොට බෝධිසත්ත්වයන් හා දෙවෙනි ව ජයම්පති කුමාරයන් බට නියාව දුට. එකල බෝධිසත්ත්වයෝ ඈත මෑත බලා දුර සිට කුද දැක මෑ ආයේ මේ පරීක්ෂා කරන්නට යයි දැන ළඟට කැඳවා “මේ තොරතුරු නොකියව”යි කියා නික්මවූහ. ඕ ගොසින් “පෙර ආසනයේ උන් තෙනැත්තෝ ම පළමු කොට ම බටුය”යි කියා ගිවිස්වාලූහ. නැවත කල්යාමකින් බෝධිසත්ත්වයෝ ප්‍රභාවතීන් දක්නා කැමතිව මෑණියන්ට කිවු ය. බිසෝ නවතාගත නොහී “එසේ වී නම් අප්‍රසිද්ධ වේශයෙන් උයනේ ගොස් සිටුව”යි කිවු ය.

එබස් අසා කුස රජ්ජුරුවෝ උයනට ගොසින් මඟුල් පොකුණේ කරවටක් දියට බැස නෙළුම් පතකින් ඉස වසාගෙන නෙළුම් මලකින් මූණ වසාගෙන සිටියාහු ය. බිසවුන් ප්‍රභාවතීන් උයනට කැඳවාගෙන ගොස් සවස් වේලෙහි පුෂ්පඵලපල්ලවයෙන් සඤ්ඡන්න වූ සපු දුනුකේ නා පනා සීනිද්ද බෝලිද්ද දෑසමන් ආදි ගස් ලිය ද ගිරා බොකල් ඈ පක්ෂීන් ද දක්වමින් මඟුල් උයන් ඇවිදගෙන ඇගෙ සිත් පොලඹමින් පොකුණු තෙරට ගියෝ ය. එකෙණෙහි ප්‍රභාවතී තොමෝ පස්පියුමෙන් ගැවසීගත් පොකුණ දැක නහනු කැමතිව පිරිවර හා සමග පොකුණට බැස කෙළිමින් මහබෝධිසත්ත්වයන් මූණ වසාගෙන සිටි පියුමට අත දික්කළා ය. එකල්හි රජ්ජුරුවෝ නෙළුම්පත ඉවත් කොට “මම කුස රජය”යි ප්‍රභාවතීන් අත ඇල්ලූ ය. ඔහුගේ මුඛය දැක “යක්ෂයෙක් මා අත අල්වා ගතැ”යි මුරගාමින් හයින් මූර්ඡාව ගියා ය. එසඳ රජ්ජුරුවෝ අත ඇරපීහ. ඉක්බිති බිසෝ සිහි ලදින් සිතන්නාහු “මා අත ඇල්ලුවෝ ඉදින් කුස රජ්ජුරුවෝ වී නම් ඇත්තල දී ඉලත්තියනුත් අස්සලදී අස්බෙටියෙනුත් මුන් විසින් ම ගසන ලදිමි. ඈතුගේ පශ්චිමාසනයෙහි ද මා වෙහෙසවුවෝත් මූම ය. මෙසේ විරූප වූ දුර්මුඛ වූ වල්ලභයාගෙන් මට ප්‍රයෝජන කිම් ද, ජීවත්ව උනිම් නම් මට වල්ලභයන් අරුම නොවන්නේ ය”යි සිතා තමන් හා එක්ව ආ අමාත්‍යයන් යවා “යාන වාහන සරහව, අද දවසේ ම නික්මෙමි”යි කීහ.

ඔහු එපවත් රජ්ජුරුවන්ට කීවාහ ය. ඒ අසා රජ්ජුරුවෝ “මූ යන්ට අවසර නොලද්දූ නම් ළය පැළී මිය යන්නාහ. වන්නාට දැනට යෙත්ව”යි නැවත මාගේ බලයෙන් ගෙන්වා ගනිමි සිතා ගමන් අනුදත්හ. එකල්හි ප්‍රභාවතී පිරිවර හා සමග පිය රජ්ජුරුවන්ගේ සාගල නුවරට ම ගියෝ ය. ප්‍රභාවතී තොම කුස රජ්ජුරුවන්ට ජාතියෙහි කළ ප්‍රාර්ථනාවෙන් නොකැමති වුව බෝධිසත්ත්වයෝ ද පූර්වයෙහි කරන ලද අකුසල බලයෙන් විරූපව ගියහ.

ඒ කෙසේද යත්

යටගිය දවස බරණැස් නුවරට නුදුරු ගමෙක්හි වීථි දෙකක කෙළෙඹි කුලදෙකෙක් ඇත්තේ ය ඉන් ගෙයක පුත්තු දෙන්නෙක් වූහ. ඉක්බිති බෝධිසත්වයෝ බාල මලණුවෝහ.

අනික් කෙළෙඹි කුලයෙහි දියණි කෙනෙක් වූහ. ඒ කුමාරිකාව බෝධිසත්ත්වයන්ගේ බෑණන්ට සරණ ගෙන්වූ ය. බෝධිසත්වයෝ වෙන ගෙයක් දොරක් නැතිව බෑණන්ගේ ගෙයි වාසය කෙරෙති. ඉක්බිති එක් දවසෙක අතිරස කැවුම් පිස කිසි කටයුත්තක් නිසා වල ගිය බෝධිසත්ත්වයන්ට තිබා තුමූ දෙදෙන අනුහව කළහ.

එවේලෙහි සිඟා වැඩි පසේ බුදු කෙනෙකුන් වහන්සේ දැක බෝධිසත්ත්වයන්ගේ බැදෑණියෝ උන්ට කැවුම් පසුව පිස දියහැක්කැයි සිතා බෝධිසත්ත්වයන්ට තිබූ කොටස පිළිගැන්වූහ. බෝධිසත්ත්වයෝ

තොප සන්තක කොටස කා පියා මගේ කොටස දන් දෙන්ට කාරණා කිම්දැ"යි කිපී ලුහුබඳවා ගොසින් පසේ බුදුන්වහන්සේගේ පාත්‍රයේ තුබූ කැවුම් අරගත්තු ය. එකල ස්ත්‍රී මැණියන්ගේ ගෙට ගොස් සපුමල් පෙත්තක්සේ සනරන්වන් වූ අලුත් දැවූ ගිතෙල් ගෙන පාත්‍රයෙහි පුරා සතුටුව "ස්වාමීනි, මා උපනුපන් ජාතියෙහි මාගේ ශරීරයෙන් ආලෝක පැතිරේවයි උතුම් වූ රූ ඇතිවෙම්වයි අසත්පුරුෂයා හා එකතැන වාසය නොකෙරෙම්ව"යි කියා කළ ප්‍රාර්ථනා වශයෙන් ප්‍රභාවතී බෝධිසත්ත්වයන් නොකැමති වූ ය.

බෝධිසත්ත්වයෝ ද පසේ බුදුන්වහන්සේගේ පාත්‍රයට කැවුම් කොටස පිළිගන්වා "ස්වාමීනි, ඉදින් යොදුන් සියයක උනත් මුන් මාගේ බලයෙන් ගෙන්වාගෙන මට පාදපරිචාරිකා කරන්ට සමර්ථ වෙම්ව"යි ප්‍රාර්ථනා කළෝ ය.

කිපී ගොස් පසේබුදුන්ගේ පාත්‍රයේ තුබූ කැවුම් හැරගත් හෙයින් මුඛය විසුළු ව ගියේ ය. මේ තෙම මොවුන්ගේ පූර්වක්‍රියා වන්නේ ය. බෝධිසත්වයෝ ප්‍රභාවතීන් ගිය නියාව අසා ශෝකයට පැමිණියහ. අවශේෂ නාටක ස්ත්‍රීහු නොයෙක් ප්‍රකාරයෙන් සිත් නළවන්නාහු පොලඹාගත නුහුණුවහ.

ප්‍රභාවතීන් නැති රජගෙය කුසරජ්ජුරුවන්ට හිස්වූවාක් මෙන් වැටහෙන්නේ ය. මෙලෙසින් රාත්‍රියෙහි බොහෝ දුක් විඳ අලුයම නැගීසිට සාගල නුවරට ගොස් ප්‍රභාවතීදේවී කැඳවාගෙන එම් කියා මා එනතෙක් රාජ්‍යය පියාණන්වහන්සේට වේවායි මලණුවන්ට වේවයි පාවාදී ලීම් නම් නැවත ඇරගැන්ම ආයාස වේදැයි සිතා "මැණියන් සීලවතීදේවීන් සමීපයට ගොස් මැණියන් වහන්ස ධන ධාන්‍යාදීන් හරිතවූ ඇත්ඇණි අස්ඇණි රියබලයයි සිව්රඟ සෙනඟින් යුක්ත වූ පංචකකුධභාණ්ඩයන් ඇති සියලු උපභෝග පරිභෝග වස්තුවෙන් සමෘද්ධ වූ මේ රාජ්‍යය ප්‍රභාවතී කැඳවාගෙන එනතෙක් පාවාගත මැනවැ"යි මැණියන්ට කියා අවසර ඉල්වූහ.

එබස් අසා බිසෝ බියපත්ව "පුත, ස්ත්‍රීහු නම් නොයෙක් වංචා දනිති" යනාදීන් අවවාද කියා මගදී අනුභවකරන පිණිස අනගි රසයෙන් යුක්ත වූ රාජභෝජනය රන්මුඩමක පුරා දුන්හ. එසඳ මහාබෝධිසත්වයෝ මැණියන් තුන්යලක් පැදකුණු කොට පසඟ පිහිටුවා වැඳ "ජීවත්ව උනිම් නම් සැපසේ අවුත් දකිනෙම් වේදැ"යි කියා අවසර ඉල්වාගෙන ශ්‍රීයහන් ගබඩාවට වැද දුනුමුගුරු කඩු කොන්තසොටි යන පඤ්චායුධ සන්නද්ධව ගෙන බත් මුඩම හා සමග කහවනුදහසකුත් පයියෙහි ලා ගෙන කොකනද නම් වීණාව අතින් ගෙන නුවරින් පිටත්ව මගට පිළිපන්ව මහත් වූ බලවීර්ය ඇති මහාබෝධිසත්වයෝ එදවස් දාවල් බතට පනස්යොදුන් මගගෙවා ගෙන ගොස් බත අනුභව කොට පස්වරුභාග යෙහි තුබූ පනස්යොත්න ගෙවා ගොස් සවස්වේලෙහි පැන් සනහා සාගලනුවරට වන්හ. බෝධිසත්වයන් එනුවරට වන් කෙණෙහි ම ප්‍රභාවතී උනස්නෙහි ඉඳ නොහී යහනෙන් බිමට බැසපුව. එකල නුවරට වැද විඩාපත් ව යන්නා වූ බෝධිසත්ත්වයන් දැක එක්තරා ස්ත්‍රියක් තමාගේ ගෙට කැඳවාගෙන ගොස් ඉඳිනා අසුන් දී පයසෝධවා සැතපී හුන්කල්හි බත්මාළු සපයා අනුභවකරවූ ය. එසඳ සතුටු වූ මහාබෝධිසත්ත්වයෝ රන්මුඩම හා සමග මසුදාස ඒ ස්ත්‍රියට දී ගෙනගිය පඤ්චායුධය එම ගෙයි තබා "මා ගොස් ආයුතු තැනෙක් ඇතෙ"යි කියා වීණාව අතට ඇරගෙන ඇත්හළට ගොස් "මේ රාත්‍රියෙහි සැතපෙන තෙනක් දෙවු නම් තොපට වීණා ගායනා කෙරෙමි" කියා ඇත්ගොව්වන් විසින් අනුදන්නා ලදුව එක් තෙනක වැදහෙව මඳක් නිදා පිබිද ගමන්

නොම්ලේ බෙදා හැරීම සඳහා ය.

විඩා සන්හිඳුවා ගෙන වීණාව තත් සරහා සියලු නුවරවාසී සත්වයෝ මේ අසත්වයි සිතා ගී කියමින් වීණා ගායනා කරන්නාහ.

එකල්හි බිම වැදහොත් ප්‍රභාවතී ද ඒ ශබ්දය අසා මේ අනික් කෙනෙකුන්ගේ වීණා ශබ්දයෙක් නොවෙයි ඒකාන්තයෙන් කුස රජ්ජුරුවන් වහන්සේ මා නිසා මේ නුවරට ආ සේක් ම යයි දත්තාහු ය.

මද්‍රරජ්ජුරුවෝ ද විණා ශබ්දය අසා "ඉතා මිහිරි කොට ගායනා කරන්නේ ය. සෙට ඔහු කැඳවා ගායනා කරන්ට උවමැනවැ"යි සිතූහ. බෝධිසත්වයෝ මෙතන විසීමෙන් ප්‍රභාවතීන් දැක්ක නොහැක්ක එහෙයින් අස්ථානයයි උදාසනක් සේ ම ඇත්හලින් නික්ම සවස බත් අනුභව කළ ගෙන් ම පෙර බත් අනුභව කොට වීණාව ගෙයි තබා මද්‍රරජ්ජුරුවන්ගේ මගුල් කුඹලාගේ ගෙට ගොස් ඕහට අතවැසි ව එකදවසින් ම මැටි ගෙනහැර "ආචාරීනි වළන් කෙරෙම් දැ"යි විචාරා, "එසේය, කළමැනවැ"යි කී සඳ මැටිපිඩක් ඇරගෙන සකෙහි තබා සක කරකැවූහ. එකෙණෙහි එකවිට කරකවන ලද ඒ සක ඉර මුදුනට එනතෙක් ම කරකැවිණ. මහාබෝධිසත්ත්වයෝ නොයෙක් ප්‍රකාර ඇති කුඩා මහත් බොහෝ වළන් රූ නගා කොට මේ රූ ප්‍රභාවතීන් විනා අනික් කවුරුත් නොදකිත්වයි අධිෂ්ඨාන කළාහු ය.

මෙලෙසින් වළන් උකා වියළා පලහා කුඹල්හල පිරූහ. එසඳ කුඹල්දෙටුවා නොයෙක් විසිතුරු අත්කම් දක්වා කරන ලද වළන් ගෙන්වා ගෙන ගොස් රජ්ජුරුවන් දැක්වීය. එකල මද්‍රරජ්ජුරුවෝ නුදුටු විරූ ම වළන් දැක සතුටු ව මේ කළෝ කවුරුදැයි විචාරා කුඹලා විසින් "මම ය, ස්වාමීනි" කීකල්හි "තොපගේ කර්මාන්තය මම නොදනිම් ද නොවළහා කියව"යි තරව විචාළ සඳ "දේවයන් වහන්ස මාගේ අතවැස්සා විසින් කරන ලදැ"යි කීය. "එඹල ඒ තට අතවැසි කමට නිසි එකෙක් නොවෙයි ඇදුරුකමට නිස්සෝ ය. තෝ මෙතැන් පටන් උන්ගෙන් සිල්ප උගනුව. තව ද එතෙම මෙතැන් පටන් මාගේ දරුවන්ට කෙළිවළන් කෙරේව"යි නියෝග කොට "මේ ඕහට දෙවාල"යි බෝධිසත්වයන්ට රන් මසුදහසක් යවා මේ කුඩා වළන් දරුවන්ට දෙව"යි යවූහ.

කුඹලා ද ඒ වළන් ඇරගෙන අන්තඃපුරගෙට ගොස් කෙළිවළන් ගෙනාමි කියා යවුයේ ය. එබස් අසා රාජකුමාරිකාවරු එතනට රැස්වූ ය. ඒ කුඹලා විසින් වළන් බෙදන සඳ බෝධිසත්වයන්ගේ ආනුභාවයෙන් ප්‍රභාවතීන් උදෙසා රූ නගා කරන ලද වළන් ම උන්ට දින. එසඳ ප්‍රභාවතී ඒ වළන්වල මහාබෝධිසත්වයන්ගේ හා තමන්ගේ හා කුදගේ රූ දැක "මේ අනික් කෙනෙකුන් විසින් කළ දෙයක් නොවෙයි කුස රජ්ජුරුවන් විසින් ම කරනලදැ"යි කිපී "මෙයින් මට ප්‍රයෝජන නැත කැමති කෙනෙකුන්ට දීපියව"යි කිවු ය. එසඳ උන්ගේ නගු කිපි බව දැන මේ කුස රජුජුරුවන් වහන්සේ විසින් කළ දෙයකැයි සිතවු ද, කුඹලා විසින් කළා ය, ඇරගනුව"යි යනාදීන් කිවු ය. ඒ ප්‍රභාවතී තොම කුස රජ්ජුරුවන් එ නුවර ගිය බව ද ඒ වළන් උන් විසින් කළ බව ද ඔවුන්ට නොකීව. ඉක්බිති කුඹලා රජ්ජුරුවන්ගෙන් යවන ලද මසුදහස ගෙනගොස් බෝධිසත්වයන්ට දී "සබඳ, රජ්ජුරුවන් වහන්සේ තොපට සමාධිවූ සේක. මෙතැන් පටන් රාජකුමාරිකාවරුන්ට ම තෙපි වළන් කරව, මම ඒ ගෙනගොස් දෙමි" කීයේය. ඒ අසා බෝධිසත්වයෝ "ප්‍රභාවතීන් මෙතන වසාත් දැක්ක නොහැක්කැ"යි සිතා ඒ කහවනුදහස ඕහට ම දී එතනින් ගොස් රජ්ජුරුවන්ට මගුල් මෙහෙකරන නළකරුවා ළඟට ගොස් ඕහට අතවැසිව තල් වැටක් කොට එහි ම සේසතය, රාහලය, රා ඔඩම ගෙන සිටි ප්‍රභාවතීන්ගේ රූපය යනාදී විසිතුරු වූ

අත්කම් දැක්වූ ය. නළකරුවා ඒ තල්වැට ආදී බෝධිසත්ත්වයන් විසින් කරන ලද කර්මාන්ත විශේෂය ගොස් දැක්වී ය.

රජ්ජුරුවෝ ඒ කර්මාන්ත විශේෂය දැක "මෙතල්වැට ආදිය කවුරුන් විසින් කරන ලද්දේ දැ"යි යනාදීන් පෙර පරිද්දෙන් විචාරා මසුදහසක් දී මෙතල්වැට ආදිය "මාගේ කුමාරිකාවරුන්ට දෙව"යි නියෝග කළහ. ඒ කර්මාන්තයන් බෙදා දෙන නළකරුවා ද බෝධිසත්ත්වයන් විසින් ප්‍රභාවතීන් උදෙසා කරන ලද තල්වැට උන්ට ම දුන්නේ ය. එසඳ ප්‍රභාවතී ඒ විසිතුරු රූපයන් දැක කුසරජ්ජුරුවන් විසින් කරන ලද බව දැන කැමති කෙනෙක් ඇරගනුවයි බිමට දැමූව, ඒ දැක ඉතිරි කුමාරිකාවරුන් වෙහෙසන ලද. නළකරුවා රජ්ජුරුවන් විසින් දෙන ලද මසුදහස ගෙන ගොස් බෝධිසත්ත්වයන්ට දුන්නේ ය.

ඉක්බිති බෝධිසත්ත්වයෝ "මෙයිත් මට අස්ථානය"යි සිතා ඒ රන් ඕහට දී එතනින් ගොස් රජ්ජුරුවන්ගේ මාලාකාරයාට අතවැසිව නොයෙක් ප්‍රකාර ඇති මල්පටි ගොතා ප්‍රභාවතීන් පිණිස නොයෙක් රුවින් විසිතුරු කොට මල්සුඹුලක් ද කළාහු ය. මල්කරුවාත් ඒ සියල්ල හැරගෙන ගොස් රජ්ජුරුවන්ට දුන්නේ ය.

රජ්ජුරුවෝත් විශේෂ කර්මාන්තය දැක "මේ ගෙතුවෝ කවුරුදැ"යි විචාරා "දේවයන් වහන්ස, මා විසිනැ"යි කීකල්හි "තොපගේ මල් ගෙතීම අපි නොදනුමෝ ද මේ ගෙතුවන් කියව"යි තරයේ විචාරන ලද්දේ "අතවැස්සා විසින් ගොතන ලදැ"යි කීයේ ය. එබස් අසා රජ්ජුරුවෝ "එතෙම අතවැස්සෙක් නොවෙයි, තොපට ඇදුරුකමට නිසි ය. ඔහු කෙරෙන් මල් ගෙතීම් ඉගෙනගනුව, ඔහු ලවා ම මෙතැන් සිට මාගේ දරුවන්ට මල් ගොතාලව"යි සතුටුව මසුදහසක් දී "මේ මල්කම් දරුවන්ට දෙව"යි යවූහ.

ඒ මල්කරුවා ද බෝධිසත්ත්වයන් විසින් ප්‍රභාවතීන් උදෙසා රූ නගා කරන ලද මල්සුඹුල උන්ට ම දුන්නේ ය. ප්‍රභාවතී ද ඒ මල් සුඹුලෙහි කුසරජ්ජුරුවන්ගේ හා තමන්ගේ හා නොයෙක් රූ දැක කුසරජ්ජුරුවන් කළ බව දැන කිපී බිමට දැමූව. තෙසු නගු පෙර පරිද්දෙන් ම වෙහෙසූ ය. මල්කරුවා ද මසුදහස ගෙනගොස් බෝධිසත්ත්වයන්ට දී එපවත් කීයේ ය. බෝධිසත්ත්වයෝ "මෙයිත් මට අස්ථානය"යි එ රන් ඕහට දී එතනින් රජ්ජුරුවන්ගේ අරක්කැමියා කරා ගොස් ඕහට අතවැසි ව දවසක් අරක්කැමියා රජ්ජුරුවන්ට මේ වඩා ගෙන යමින් තමහට පිසන පිණිස බෝධිසත්ත්වයන්ට ඇටමුසු දඩමසක් දීලා ගියේ ය. බෝධිසත්ත්වයෝ ද ඒ ඇටය පිස මුළු නුවර සුවඳ පැතිරෙන සේ දුම්කරවූ හ. එසඳ රජ්ජුරුවෝ සුවඳ අසා "කිමෙක් ද, මුළුතැන්ගෙයි අනික් මාළුවකුත් පිසත්දැ"යි විචාරා අරක්කැමියා විසින් "දේවයන් වහන්ස, අනික් පිසන මාළුවක් නැත්තේ ය. එතකුදු වත් ඇටමුසු මසක් අප ඇමට පිසන ලෙස අතවැස්සාට දීලා ආමියි, එහි සුවඳ විය යුතු ය"යි කී සඳ රජ්ජුරුවෝ ඒ ගෙන්වාගෙන ඉන් සුඟක් අනුභව කොට බැලූය. එකෙණෙහි එහි රස සත්සියයක් පමණ රස නහරවල පැතිර සිටියේ ය. රජ්ජුරුවෝ එ රස තෘෂ්ණාවෙහි බැඳී ඕහට මස්සෙන් දහසක් දී "මෙතැන් පටන් තොපගේ අතවැස්සා ලවා මටත් මාගේ දරුවන්ටත් බත් මාළු පිස මා දරුවන්ට ඔහු විසින් ගෙනදෙන්ට කියව, තෝ අපට ගෙනෙව"යි නියෝග කළේ ය. අරක්කැමි ගොස් බෝධිසත්ත්වයන්ට කීයේ ය. එබස් අසා බෝධිසත්ත්වයෝ "දැන් මාගේ මනෝරථය මස්තකප්‍රාප්ත ව ගියේය"යි සතුටුව "මෙතැන් පටන් ප්‍රභාවතීන් දකිමි" සිතා ඕහට රන්දහස දී දෙවන දවස් බත්මාළු පිස රජ්ජුරුවන්ට දී අරක්කැමියා අත යවා රාජ

නොම්ලේ බෙදා හැරීම සඳහා ය.

කුමාරිකාවරුන්ට ගෙනයන වසුන්කද තුමූ හැරගෙන ගොස් ප්‍රභාවතීන්ගේ මාළිගාවට නැංගහු ය. එසඳ ප්‍රභාවතීන් වසුන්කද ගෙනෙන බෝධිසත්ත්වයන් දැක මුන් වහන්සේ තමන් වහන්සේට නුසුදුසු වූ වහල් කළමනාදෙය කරන සේක. ඉදින් මම දවස් ගණනක් බැණ නොනැගී උනිම් නම් මූ මා කැමැත්තෝ වනැයි සිතා අන් තෙනකට ගොස් මා දැක දැක මෙහි වාසය කරන සේක. එසේ නොකොට මෙහි ඇසිල්ලකුත් නොරඳා යන සැටියේ බැණ දොඩා නික්මවමි සිතා දොර අඩවලකොට ගෙනගොස් එක් අතකින් දොර අල්වාගෙන අගුළුකනුවේ වැතිර සිට "කුසරජ්ජුරුවන් වහන්ස, මෙබඳු වූ කාරියක් ඉදින් ජීවිතය සේ නමුත් නොකරන සේක. එතකුදු වුවත් මා නිසා උදාසනය සවසය මධ්‍යම රාත්‍රිය මධ්‍යාහ්නය යන විභාගයක් නැතිව දිය දර සැපයීම් පිසීම් කැවීම් පෙවීම් ආදී හීනක්‍රියාවෙන් හා දුර්භෝජන දුක්ඛසෙය්‍යාවෙන් දවස් යවමින් මෙහි සිට දුක් නොවිඳ නුඹ වහන්සේගේ කුසාවතී නුවරට නැගී ගොස් මා කෙරෙහි සිතිවිල්ලක් නොසිතා නුඹ වහන්සේ වැනි සකුරු පූවක් සේ දාහැලී ගිය මුහුණු ඇති යකින්නක අගමෙහෙසුන් කොට ගෙන රාජ්‍යය කළ මැනව. ඉදින් විරූප වූ නුඹවහන්සේ කෙතෙක් කල් මී ඉඳ දුක් උණත් මම නොකැමැත්තෙමි, නොරඳා වහා නික්මුණු මැනව"යි කිවු ය. එකල්හි මහාබෝධිසත්ත්වයෝ ප්‍රභාවතීන්ගෙන් මෙව්චර කථා සම්භාෂණයක් ලදිමියි සතුටුව "මුවපොල්ලන්ට බඳුවූ ඇස් ඇති හේමාභරණ විභූෂිත ගාත්‍රා ඇති මනා වූ කටී ප්‍රදේශ ඇති රන්කමින් විසිතුරු වූ වස්ත්‍රයෙන් ශෝභමාන වූ දේහ ඇති ප්‍රභාවතීනි, තොපගේ රූප සෞන්දර්යයෙන් පැහැර ගන්නා ලද සිත් ඇති ක්ලේශාන්ධකාරයෙන් වසන ලදුව දික්විභාගයෙහි අසමර්ථ හෙයින් කුසාවතී නම් රාජධානියට යා නොඑමි. ඒ රාජ්‍යශ්‍රීයෙන් මට ප්‍රයෝජන නැත්තේ ය, මෙරට ම වාසය කරමි" කීහ.

බෝධිසත්ත්වයන් විසින් මෙලෙස කීකල්හි මූ විපිළිසරව නැගී යෙති, පරිභව කොට කියමින් සිටිය දී ම මා කෙරෙහි ඇලී ම කථා කෙරෙති, ඉදින් මූ මම කුසරජ යයි අවුත් මා අත අල්වා ගත්තු නම් කවුරු වළකත්දැයි ගෙට වැද දොර අගුළු ලා ගත්තු ය.

බෝධිසත්ත්වයෝ ද වස්න හැරගෙන ගොස් තෙසු රාජකුමාරිකාවරුන් බත් කැවූහ. ඉක්බිති ප්‍රභාවතී "කුසරජ්ජුරුවන් විසින් සපයන ලද ආහාරය ගෙනෙව"යි කුදට විධාන කොට ගෙන්වාගෙන "මේ බත් අනුභව නොකෙරෙමි, තොපි ලත් බත් පියා මේ බත් තොපි කාපියව, කුසරජ්ජුරුවන්වහන්සේ මෙනුවරට ආ බව කාටත් නොහඟවව"යි කිවු ය. එතැන්පටන් කුදත් ප්‍රභාවතීන්ගේ බත් කොටස තුමූ අනුභව කොට තමන්ගේ බත් ප්‍රභාවතීන්ට දෙන්නී ය.

කුසරජ්ජුරුවෝ එතැන් පටන් ප්‍රභාවතීන් නොදක්නාහු ය. මා කෙරෙහි ප්‍රභාවතීන් ස්නේහ ඇති නැති බව පරීක්ෂා කෙරෙමි සිතා එක් දවසක් රාජකුමාරිකාවරුන් බත් කවා වළන් කද ගෙන යමින් ප්‍රභාවතීන්ගේ දොර සමීපයෙහි අඩි ඇන වළන් අඬවා පැකිල වැටී හී කෙඳිරිගාමින් ඔත්තාහු ය. එකල ප්‍රභාවතී බෝධිසත්ත්වයන්ගේ කෙඳිරිගෑවිලි අසා ගෙයි දොර ඇර බලා කද කර තබාගෙන වැදහොත්තවුන් දැක "මුන්වහන්සේ මුළු දඹදිවට අග්‍රරාජයන් සේක. මා නිසා රෑ දාවල් දුක් විඳිමින් සිවුමැලි බැවින් වසුන් කද බරින් මැඩී වැටී ගිය සේක. ඉදින් අමුත්තෙක් වීන් නම් මට මීට වඩා වැරැද්දෙක් නැත. ප්‍රාණය ඇද්ද නැද්දැයි පරීක්ෂා කෙරෙමි"යි සිතා හය ගෙන ගෙන් පිටත් ව බෝධිසත්ත්වයන්ගේ ශ්වාසය

පරීක්ෂා කරනු පිණිස නැඹුරු ව මුහුණ බැලුව. එසඳ කුස රජ්ජුරුවෝ කෙළ කටක් පුරා ගෙන ප්‍රභාවතීන් මුහුණට දැමූහ. එකල ප්‍රභාවතී බැණ දොඩා ගොස් ගෙට වැද දොර අඩවලු කොට "රජ්ජුරුවන් වහන්ස, යමෙක් විරූපී ව රූ ඇත්තන් ප්‍රාර්ථනා කෙරේ ද නොකැමතියන් කැමති වේ ද ඕහට අවැඩ වන්නේ ය" යනාදීන් ප්‍රභාවතීන් විසින් නොයෙක් ලෙස බැණ දොඩා පරිභව කළත් බෝධිසත්ත්වයෝ උන් කෙරේ නොකලකිරී එම්බා ප්‍රභාවතීනි, මේ ලෝකයෙහි යම් පුරුෂයෙක් ලෝකාස්වාදරති වශයෙන් තමා නොකැමති වූ ද ස්ත්‍රියගෙන් දර්ශනය ස්පර්ශය සම්භාෂණය සම්භෝගයයි යන මෙයින් එක්තරා සන්තෝෂ කාරණයක් ලැබේද එසේ ලබන ලද ලාභය මනා වූ ලාභයකැයි ප්‍රශංසා කරම්හ. තමා නොකැමතිවත් ස්ත්‍රිය කෙරෙන් ප්‍රීතියක් නොලැබීම නපුරු වන්නේ ය. එහෙයින් තොපගේ දර්ශන ලාභාදී ඓශ්වර්ය විඳිමින් මෙහි ම වාසය කෙරෙමී" කීහ.

බෝධිසත්ත්වයන් මෙලෙස කී කල්හිත් ප්‍රභාවතී මඳකුත් පසු නොබැස තද කොට ම කියා මොහු පලවමි සිතා "මඳකුත් ස්නෙහරති වශයෙන් නොකැමත්තාවූත් මා කෙරෙහි පිළිබඳ සිතින් කැමති ව වසන්නා වූ තෙපි පිපාසාවෙන් පීඩිත ව බොළඳකමින් කිහිරි උලක් ඇරගෙන ගල්පොත්තක් කැණ පැන් හැරගන්නා කැමතියක්හු ද සර්මයෙන් පීඩිත ව දැලක් බැඳ සුළඟ් රඳවන්නක්හු හා ද සමාන ය" යනාදීන් තදපරුෂ බස් කියා දෙඩුව.

එබස් අසා කුසරජ්ජුරුවෝ "චාටු මනෝඥ වූ අංගප්‍රත්‍යංගාදී ස්ත්‍රීසෞභාග්‍යයෙන් යුක්ත වූ ප්‍රභාවතීනි, අනේකකෝටි හා නාටක ස්ත්‍රීන් හා අනන්තසාමන්තචක්‍ර මෞලිමාලලාලිත පාද පීඨ ඇති රාජ්‍යශ්‍රී ද හැර පෙර තොප කෙරෙහි බැඳුණු සිතින් නොරටට පැමිණ දුක් විඳිමින් තොප හා සමග ප්‍රේමාන්විත වූ කථා සම්භාෂණ මාත්‍රයකුත් නොලද්දා වූ මම භාවභාවලීලාකටාක්ෂ නිරීක්ෂණමන්දස්මිතමධුමධුරභාෂිතා දී සෞභාග්‍යයෙන් යුක්ත කෝමලාංග ඇති තොපගේ ළය ගලකින් කරන ලදැයි සිතමි. තව ද ප්‍රභාවතීනි, තෙපි යම් පමණ කලක් කෝපයෙන් බැම බිඳ රූෂ්ට ව බලන්නී ද ඒතාක් මදු රජ්ජුරුවන්ගේ මේ භවනයෙහි දුක් විඳිමින් අරක්කැමි ව වාසය කෙරෙමි. යම් කලෙක්හි සිනා පහළ කර ස්නිග්ධ වූ නිරීක්ෂණයෙන් සතුටු ව බලන්නෙහි ද එකල චිත්ත සන්තාපයන් දුරුකොට රාජ්‍යශ්‍රීයට පැමිණියාක් මෙන් වෙමි. එහෙයින් සොඳුර මෙතැන් පටන් මෙබඳු වූ තදමන් නොකර ව" යනාදීන් යාඥා කීවාහු ය. එබස් අසා ප්‍රභාවතී තොම මෙතෙම වඳුරු ලාවෙහි බැඳුණු වානරයක්හු පරිද්දෙන් මා කෙරේ ඉතා ශක්ත ව කියන්නේ ය. උපදෙසකින් බොරුවක් කියා මෙයින් නික්මවමී සිතා "මහරජ, කුස රජ්ජුරුවන් වහන්සේ මට ස්වාමි වන සේක් ද නොවන සේක්දැයි නිමිත්ත විචාළ තෙන ඒ නිමිත්ත පාඨකයෝ නුඹ වහන්සේ සත්කඩක් කොට කැපුවත් උන්වහන්සේට අග මෙහෙසුන් වන්නේ නැතැයි තරයේ ම කිවු ය. එහෙයින් නොයෙක් කාරණයෙන් නොකැමති වූ මා නිසා දුක් නොවිඳ නුඹවහන්සේගේ රටට ම පලාගිය මැනවැ"යි කිවු ය. ඒ අසා කුස රජ්ජුරුවෝත් ඔවුන්ට කී බස් ප්‍රත්‍යුත්තරයෙන් ම පසුබස්වමින් "සොඳුර, මා විසිනුත් නිමිත්ත විචාළ තැන මාගේ රට නිමිත්ත පාඨකයෝ තොප විනා උන්ට වල්ලභ කෙනෙක් නැත්තාහයි තරයේ ම කිවු ය. එකී නිමිත්තයෙනුත් මා දුටු කාරණයෙනුත් මා විනා තොපට අනික් වල්ලභ කෙනෙක් නැත. ඒ කාරණයෙන් තොපගේ තද මන් හැර පියව"යි කීහ.

ප්‍රභාවතී කුසරජ්ජුරුවන්ගේ බස් අසා කවර ලෙසකිනුත් මුන් ලජ්ජාවට පමුණුවාගත නොහැක්කේ ය. යේවා නොයේවා

මට නම් කම් කිම්ද සිතා දොර අගුළු ලාගත්තු ය, එකල බෝධිසත්වයෝ වළන්කද කර තබාගෙන පලා ගියාහු ය.

එතැන් පටන් දැකුමුත් නැතිව අරක්කැමිකම් කරමින් දඹු මුසු සීල් බත් කමින් බත් නිවන ඔරුව පිට සයනය කෙරෙමින් දර පළමින් පැන් ගෙනෙමින් වළන් සෝදමින් උදෑසන කැඳ අවුළු දාවල බත් මාළු අවුළු පිසගෙන ගොස් කවමින් පොවමින් මධුරාන්නපාන සයන වස්ත්‍රාභරණාදියක් නැතුව කාමතෘෂ්ණානු රාගයෙන් බැඳී බොහෝ දුක් විඳිමින් එක් දවසක් මුළුතැන්ගෙය මිදුලෙන් යන්නාවූ කුද දැක, කැඳවා ප්‍රභාවතී කෙරෙහි භයින් නොඇසූකන්ව යුහුව යන සඳ වහා ගොස් සාමිදුව මෙන් තද ව ගියහු ය. මෙතෙක් දවස් මුළුල්ලෙහි තොප හැම සමීපයෙහි වැස සුව දුක් විචාරීම් විචරකුත් නොලදුම්හ. සෙසු ලාභයෙක් කැළම වේද, එතකුදු වුවත් ප්‍රභාවතීන්ගේ තද මන් අරවා දක්වා ලිය එව්දැ"යි විචාළා. ඒ අසා කුදිත් "යහපතැ"යි කිව. එකල බෝධිසත්ත්වයෝ සතුටු ව "ඉදින් ඇත්සොඬක් මෙන් ක්‍රමෝන්නතව මට සිලුටු වූ ඌරු යුගලක් ඇති ප්‍රභාවතී තොම තොපගේ සමවායෙන් ප්‍රේමදෘෂ්ටියෙන් බැලූ නම් වේවයි මා හා සන්තෝෂයෙන් යුක්තව ප්‍රිය කථාවක් කළා නම් වේවයි නොයෙක් ස්නේහයෙන් මන්දස්මිතියක් පවත්වා මා සෙවාපු නම් වේවයි තව ද මා දැක සතුටුව මාහා සිනායෙන් යුක්තව බැලූ නම් වේවයි ඉදින් කරුණාර්කරශ්මීන් ප්‍රවිකසිත සරසිරුහ සෝදර සුමුදු කොමලපාණිපල්ලවයෙන් මාගේ ශරීරය ස්පර්ශ කළා නම් සැප සේ මාගේ කුසාවතී නුවරට ගොස් වන් දවස් ම මෙ තිගේ කුද හැර යන පරිද්දෙන් හාර කේයුර කනක කටක නූපුර රසනා තැලිමුදු ආදි සර්වාභරණයෙන් තී සරහාලමි. තෙපි ප්‍රභාවතීන්ට කාරණ කියා මාගේ වශයට පමුණුවාලව"යි කීහ.

කුදුත් බෝධිසත්ත්වයන්ගේ බස් අසා "දේවයන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේ සැකයක් නොසිතුව මැනව, කීපදවසකින් උන් නුඹ වහන්සේ වශයට පමුණුවා මාගේ සාමාර්ථ්‍යය දක්වා ලමි"යි බෝධිසත්ත්වයන්ට කියා තමා ගිය කාර්යය සමෘද්ධ කොට ගෙන ප්‍රභාවතීන් කරා ගොස් උන්ගේ ගෙය කසළ අදින්නියක මෙන් යටත් පිරිසෙයින් ගසා ලන්ට නිසි කැටක් විචරකුත් ගෙයි නොතිබා වහන් පටන් සියල්ලම දොර ගාවාලා ගෙය හැමද කසළ දමා දොරට පිටලා එළිපත් පඩිය උස් පුටුවක් ලා ඊට මිටි ව ප්‍රභාවතීන්ට අස්නක් පනවා "දියණියෙනි, මෙසේ අව මැනව. ඉස බලම්හ"යි ප්‍රභාවතී මිටි පුටුවෙක ඉඳුවා ගෙන තොමෝ උස් පුටුවෙක තමාගේ දණ දෙකින් උන්ගේ ඉස වහල කොට ගෙන මදක් ඉසනිය ගා "අනේ, මුන්ගේ ඉස උකුණෝ බොහෝ ව ගියෝයයි කියමින් තමාගේ ඉසින් උකුණන් හැරගෙන ප්‍රභාවතීන්ගේ අත්ලෙහි ලා "තොපගේ ඉස උකුණන්ගේ විචර බලව"යි යනාදීන් නොයෙක් කථා කොට බෝධිසත්වයන්ගේ ගුණ කියමින් "මේ ප්‍රභාවතී තොමෝ කුසරජ්ජුරුවන්ගේ නුවර වසන සමයෙහි ඒ කුසරජ්ජුරුවන් වහන්සේ ගෙන් අන්නපාන වස්ත්‍රාභරණ ගන්ධමාලා තාම්බූලාදී කිසි සත්කාරයකුත් මුන් නොලදැයි සිතමි. කාරණා කිම යත් ස්ත්‍රීහු නම් එකදවසකුත් ඇකයෙහි වැතිර ඔත් ස්වාමිපුත්‍රයාගේ සිත් නොකලකිරුවති. මේ කුසරජ්ජුරුවන් වනාහි අරක්කැමි ව තොප නිසා රාජ්‍යශ්‍රීය හැර අවුත් බැලමෙහෙ කොට දුක් විඳිමින් සිටියදීත් සුවදුක් විචාරීමකුත් නොකරව ඉදින් උන්වහන්සේ කෙරෙහි ස්නේහය නැතත් මුළු දඹදිවට අග්‍රරාජන් වූ මේ කුස රජ්ජුරුවන් වහන්සේ මා නිසා ම දුක් ගන්නා සේකැයි දැන උන් වහන්සේට කිසි සත්කාරයක් කරන්ට උවමැනව"යි කිව. එබස් අසා ප්‍රභාවතී කිපි සඳ කුදත් නැගීසිට ප්‍රභාවතීන් කරටිය අල්වා ඇතුළුගෙට දමා තොමෝ පිටත්ව දොර

වසා දොර අදිනා ලනුව ඇද අල්වාගෙන සිටියා ය. එසඳ ප්‍රභාවතී උන් අල්වා ගත නොහී දොරමුල වැදසිට ඇට දොඩමින් මෙබඳු වූ නොකිවමනා බස් කියන්නාක් වූ නොකටයුතු දන්නා මෙකෙලි සියුම් මුවහත් ඇති ශස්ත්‍රයෙන් ජිව්හාච්ඡේදනය ලබන්නට නිසි එකක'යි යනාදි කිපුණාය. "ඉක්බිති කුදත් ළං ව ලනුව අල්වා ගෙන සිට පින්මඳ නොකීකරු තෙනැත්තිය, තිගේ රුව කාට කුමක් කෙරේ ද අපි තොපගේ රූපයෙන් කා බී රැකෙන දෙයෙක් ඇද්ද" යනාදීන් දොඩා බෝධිසත්ත්වයන්ගේ ගුණ වර්ණනා කෙරෙමින් "තෙල ප්‍රභාවතිය, ආරොහ පරිණාහයෙන්යුක්තවූසිද්ධාංගනාප්‍රතිභාගවූ විශිෂ්ටවූරූඇත්තෙමියිතිගේරූපසෞන්දර්ය හා ඒ රාජාධිරාජ වූ කුස රාජෝත්තමයන් හා සමාන කොට නොසිතව. කුස රජ්ජුරුවන් වහන්සේ අපරිමිත බලවාහන ද මහානුභාව ද මුක්තාමාණික්‍යසංඛසිලාප්‍රවාලකනක රජතාදි මහා ධන ඇති සේක. තිමද ගලිත හස්තිරාජයකු පරිද්දෙන් කිසිවක්හු විසින් වැළකිය නොහැකි කායබල ඇති සේක. අන්නපානවස්ත්‍රාභරණ ග්‍රාමක්ෂේත්‍රා දී සියලු උපභෝග පරිභෝග වස්තුවෙන් සමෘද්ධ වූ කාශිකෝසලා දී වූ බොහෝ රාජ්‍යයට අධිපති සේක. සකලජම්බුද්වීපයෙහි අනන්ත රාජධානිවල ඒ ඒ රජදරුවන්ට අග්‍රරාජන් සේක. ශත්‍රුජන නමැති මත්ත හස්තීන් මධ්‍යයට වන් සිංහරාජයෙකු පරිද්දෙන් අභීත සිංහනාද ඇති සේක. කුරවිකෙවිල්ලන්ට බඳු වූ ලීලොපෙත ගීතස්වර ඇති සේක. ගම්භීරෝදාර මධුරශ්‍රවණීය කමණීය ප්‍රත්‍යනීය මධුරස්වර ඇති සේක. ස්වයම්භූඥානයෙන් ප්‍රතිවේධ කරන ලද අක්ෂරලිඛිතගණිතගාන්ධර්වාදී අෂ්ටාදශ විද්‍යාස්ථානාදී අනේක ශත ප්‍රභේද භින්න ශිල්පයන් ඇති සේක. උභය කුල පරිශුද්ධ අනන්‍යසාධාරණ සුභගුණමණිගණාකීර්ණ ඉක්ෂවාකුවංශ සම්භූත වූ කුස රජ්ජුරුවන් වහන්සේගේ ඇති ගුණ සලකා තොපගේ රූ ඇත්තෙමි යන තදමන් හැර උන්වහන්සේ කෙරෙහි සිනිඳස පතුරුවාල"යි යනාදීන් බෝධිසත්ත්වයන්ගේ නොයෙක් ගුණ කියා අවවාද කළා ය.

ඉක්බිති එබස් අසා ප්‍රභාවතී තොමෝ කෝපයෙන් දිලිහී "කුද තෝ තිගේ පමණ නොදැන ගර්ජනා කරන්නෙහි ය. අතට පැමිණියා වී නම් ස්වාමිදරුවන් ඇති නියාව අඳුන්වාලමි" යනාදීන් කියා කුද භය ගැන්වුව, එසඳ කුදුත් "එම්බල තී රක්නා නිසා මෙතෙක් දවස් මුළුල්ලේ කුසරජ්ජුරුවන් මෙනුවරට ආ නියාව තොපගේ පියාණන් වහන්සේට නොකීමි. වන්නාට, අද දවස් රජ්ජුරුවන් වහන්සේට කියා තිට නිභඬ කියවන්නෙමි වේදැ"යි මහත් කොට කියා උන් භය ගැන්වුව. ප්‍රභාවතී එසඳ භයින් වෙවුලා "මැණියෙනි එසේ නොකියව මැනවැ"යි කියා කුද අස්වැසුව.

මහබෝධිසත්ත්වයෝ ද ප්‍රභාවතීගේ දැකුමුත් නොලැබ දුබ්භෝජන දුක්ඛසෙය්‍යාදීන් සත්මසක් මුළුල්ලෙහි දුක්විඳත් "මැගේ දැකුම් විචරකුත් නොලබමි. ඉතා තදපරුෂ ගත් හැගි වූ මැගෙන් මට ප්‍රයෝජන කිම් ද මාගේ රටට ගොස් මවුපිය දෙදෙන දැක වාසය කරමි"යි සිතුහ.

එසඳ මනුෂ්‍යලෝකය බැලූ ශක්‍රදේවේන්ද්‍රයෝ කුස රජ්ජුරුවන් සත්මසක් මුළුල්ලෙහි දුක්විඳත් ප්‍රභාවතීන් දැක්කනොහී උකටලී නියාව දැක ඈ ලැබෙන්ට කිසි කාරණයක් කෙරෙමි සිතා මදු රජ්ජුරුවන්ගෙන් ගිය දූතයන් බඳු කොට "ප්‍රභාවතී තොම කුසරජ්ජුරුවන් හැරගොස් පියා පලා අවුය, වහා අවුත් උන් කඳවාගෙන යවයි සත්රජ්ජුරුකෙනෙකුන්ට වෙන වෙන ම පත් අසුන් ඇතිව දූතයන් යවූහ. ඔවුන් දැක රජ්ජුරුවෝ සතුටු ව වෙන වෙන ම සිය සෙනග පිරිවරා සාගල නුවරට අවුත් වටලා ගෙන උනුන් දැක "තොපි කුමක් නිසා අවුද

තොපි කුමක් නිසා අවුදැ"යි ඔවුනොවුන් විචාරා ප්‍රභාවතින් නිසා මද්‍ර රජ්ජුරුවන් විසින් කැඳවා යවූ හෙයින් ආම්හ"යි යනු අසා, "මේතෙම තමාගේ එක දුව අප සත්දෙනාට ම දේල, මුගේ නොකටයුත්තක් බලව, අප වෙහෙසුයේ යයි දණ්ඩාඝාත විෂඝෝර සර්පයන් පරිද්දෙන් කිපී වෙන වෙන ම අපට ප්‍රභාවතීන් හෝ දෙව, යුද්ධ හෝ කරව"යි පත් අසුන් යවූහ.

ඒ අසා මද්‍රරජ්ජුරුවෝ බලවත් භයපත් ව අමාත්‍යයන් කැඳවා කුමක් කරමෝ දැයි විචාළහ. එකල අමාත්‍යයෝ "දේවයන් වහන්ස, මේ රජදරුවෝ සත්දෙන ප්‍රභාවතීන් නිසා ම අවු ය. ඉදින් නුදුනහොත් පවුරු පදනම් වාසල් බිඳගෙන නුවරට වැදගෙන ජීවිතක්ෂයට පමුණුවා රාජ්‍යය හැරග නුම්හයි කියා සේනාව සන්නද්ධ කොට ගෙන යුද්ධාභිමුඛ ව සිටිනාහ. වදිනාට පළමු කොට ප්‍රභාවතීන් යවම්හ"යි කීවාහුයි.

එබස් අසා රජ්ජුරුවෝ "එක්කෙනෙකුන්ට ප්‍රභාවතී පවා දිනුමෝ නම් සෙස්සෝ යුද්ධ කරන්නාහ. එහෙයින් එක්කෙනෙකුන්ට දී සන්හිඳවිය නොහැක්ක. මුළු දඹදිව අග්‍රරාජන්ව සිටි කුස රජ්ජුරුවන් හැරපියා ආ ගමනට විපාක දක්වමි. මෑ සත් කඩක් කොට කපා රජ දරුවන් සත් දෙනාට දී පියා ගැලවෙම්ව"යි කිවූ ය. එලෙස රජ්ජුරුවන් කි බස් රාජාංගණය මුළුල්ලෙහි ප්‍රකාශ ව ගියේ ය. එපවත් ඇසූ පරිවාර ස්ත්‍රිහු ගොස් ප්‍රභාවතීන්ට කීහ. එබස් අසා ප්‍රභාවතී මරණ භයින් පෙරළී හඬමින් උනස්නෙන් නැගී ජාම්බෝනද ස්වර්ණයට බඳු වූ රන්වන් පැහැ ඇති රන්කමින් විසිතුරු වස්ත්‍රධාරීව නඟුන් හා පරිවාර ස්ත්‍රීන් විසින් පිරිවරන ලදුව මෑණියන්ගේ ගෙට ගොස් නමස්කාර කොට අඬඅඬා සිට "මෑණියන් වහන්ස, මාගේ සඳුන් තුවරලා කස්තුරු කපුරු ආදි සුවඳසුන්නෙන් උලා ඔප්නගන ලද ප්‍රියකරු වූ මනා ඇස් සඟලක් ඇති නිර්මල වූ කිසි කැලලක් නැති පෙම්බර වූ දළ කඩම්ටු ඇති කැඩපතින් බල බලා සරහන ලද මාගේ මේ මුඛ බිම්බය මේ සත් රජ්ජුරුවන් විසින් දමන ලදුව වලැ තිබෙන්නේ වේ ද තව ද මෑණියන් වහන්ස, බමර වැලසලා මෙන් අක්බඹුරු සිනිඳු මොළොක් දික් වූ සඳුන් සාන්ද්‍ර ජබාදු ආදී වූ සුවඳ ගන්වන ලද මේ මාගේ කෙස් වැටිය අමුසොහොනෙහි දමන ලදුව උකුස්සෝ ගිජුලිහිණි ආදි පක්ෂීහු නියපසුරෙන් බදාගෙන ආකුල ව්‍යාකුල කොට ඇත මෑත අදින්නෝ වේද තව ද මෑණියන් වහන්ස, පබලුදලු මෙන් රත් වූ නිය ඇති සාවුන් බඩ ලොම් සේ මෘදු කොමල තුනුලොමින් ගැවසීගත් රත් සඳුන් සුවඳ ගල් වනලද මනෝඥ වූ මාගේ හස්ත යුගලය මෙරජුන් විසින් කපාදමන ලදුව කොක්නාවුන් විසින් ඒකාන්තයෙන් ඩැහැගෙන යනු ලබන්නෝ වේ ද තව ද මෑණියන් වහන්ස මාගේ මේ ස්වර්ණතාලඵලයට බඳු වූ උපමා ඇති මුඛ පද්මයෙහි ලොල්ව උඩබලා උන් ස්වර්ණ චක්‍රවාක යුගලය මෙන් නුහුණුවා වූ වටමට වූ සඳුන් කොකුමඟරා මුතුහරින් හොබනා වූ මේ මාගේ තනයුගලය කපා වල දමන ලද කල්හි මෑණියන්ගේ තනයේ එලුණ බාල දරුවන් පරිද්දෙන් කැනහිල්ලු එලෙන්නාහු වේ ද

තව ද මෑණියන් වහන්ස, මෙමාගේ රන්පෝරුවක් මෙන් පළල් වූ තලාභඹා වෙලා මනෝඥ කොට කැට කරන ලද රන්රසුදැලින් යුක්ත වූ මෙවුල්දමින් සශ්‍රීක වූ කටීප්‍රදේශය මේ රජුන් විසින් කපා වල දමන ලදුව කොක්නහවු ඩැහැගෙන කැමති තෙනකට ගෙන ගොස් කන්නේ වේ ද

තව ද මෑණියන් වහන්ස, බල්ලෝ ය, කොක්නහවු ය, කැනහිල්ලු ය යනාදී වූ දළ ඇති සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත්නම් ඒ සියලු සත්ත්වයෝ ප්‍රභාවතීන්ගේ ශරීරමාංසය

නමැති රසායනය අනුභව කොට ඒකාන්තයෙන් අජරාමර වෙතී සිතමි.

තවද මැණියන් වහන්ස, මේ එක්වූ රජ දරුවෝ ස්නේහයෙන් ඉදින් මාගේ ශරීර මාංශය ලියාගෙන ගියාහු නමුත් ඔවුන්ට යාඥාව කියාත් ඇට හැරගෙන දෙමං අතුරෙක්හි දමාපුව මැනව.

තව ද මැණියන් වහන්ස, ඒ සොහොන් බිම මල්වතු කරවා එහි උඳු කිණිහිරි ගස් ම ඇති කරව. හිම කාලයාගේ කෙළවර මැදින් මස පිපී වැනීගිය මල් ගෙන්වාගෙන රන්සුමුගක් පුරා ඔරපිට තබා ගෙන මාගේ දියණියන් ප්‍රභාවතීන්ගේ ඡවිවර්ණය මෙබඳුයයි බල බලා මා සිහිකළ මැනවැ"යි යනාදීන් බලපාමින් මැණියන්ගේ සමීපයේ ම හිඳ ඇඬූ ය.

එසඳ මදුරජ්ජුරුවන්ගේ නියෝගයෙන් වධකයා තමාගේ පොරවත් කොළඹුවත් ඇරගෙන රජගෙට ආයේ ය. ඒ වධකයා ආ බව රාජාංගණයෙහි ප්‍රකාශ විය. ඒ අසා ප්‍රභාවතීගේ මෑණියෝ රජ්ජුරුවන් කරා අඬඅඬා ගොස් පොරව හා කොළඹුව දැක "දේවයන් වහන්ස, මනාව හැසුණු සිහින් සිඟුවලඟ ඇති මාගේ දියණියන් මේ පොරවෙන් කපා බෙදා මේ සත්රජ්ජුරුවන්ට දෙවන සේක්දැයි විචාළෝ ය.

ඉක්බිති රජ්ජුරුවෝ බිසවුන් ගිවිස්වමින් "දේවීනි, ප්‍රභාවතීන් කපා නොදී අනික් කුමක් කරවු ද, තොපගේ දියණියෝ සියලු දඹදිවට අග්‍ර රජ්ජුරුවන් විරූපයයි හැරපියා ගිය මහ එම පිය නොමැකෙනතෙක් මරණ නළල තිබාගෙන අවුය. දැන් තමාගේ රූ නිසා කරන ලද ඊර්ෂ්‍යාවෙහි විපාක ලබන්නී වේදැ"යි කීහ.

එබස් අසා බිසෝ දියණියන් ළඟට ගොස් අඬමින් වලපමින් "දියණියෙනි තොපට අමනාපයක් සිතිනුත් නොසිතන්නා වූ මාගේ බස් නොගිවිස තොප දැන් ලේ පෙර පෙරා සත්කඩක් කොට කපා මේ රජදරුවන්ට දෙන ලදුව යමපුරයට යන්නී වේ ද

තව ද මේ ලෝකයෙහි යම් සත්වයෙක් වැඩෙහි හැසිරෙන හිතේෂීන්ගේ කීම නොකරන්නේ ද එතෙම මෙබඳු වූ දුක්කම්කටුළු ලදුව නොයෙක් අනය ව්‍යසනයට ද පැමිණෙන්නේ ය. තව ද රන්කමින් උදුල මාණික්‍ය මේඛලාදාමයෙන් විරාජමාන වූ ප්‍රභාවතීනි, ඉදින් තමාගේ සිත් පස්සේ නොගොස්, උභයකුල පරිශුද්ධ අසම්භින්න සූර්යවංශප්‍රසූත ශෞර්‍යවීර්‍යවික්‍රමසමන්විත කුසරජ්ජුරුවන් හා එක් ව තොප හා සමාන රූපශ්‍රීන් ඇති දැකුම්කටයුතු වූ කුමාර කෙනෙකුන් ලද හොත් අප ඇම ඇතුළු වූ බොහෝ ඥාතිවර්ගයා විසින් සත්කාර සම්භාවනා කරන ලදුව සියලු දුක් දුරුකොට බොහෝ දවසක් සැප සේ වාසයකරන්නී වේ ද

තව ද මාගේ සොඳුරු වූ දියණියෙනි, යම් කුසරජහුගේ මණිකණක රජතා දී වූ විචිත්‍ර වූ කර්මාන්තයෙන් යුක්ත රාජභවනයෙහි සර්වාභරණයෙන් සැරහුණා වූ දිව්‍යාංගනා ප්‍රතිභාග පුරාංගනාවන් විසින් වයන ලදපංචාංගිකතූර්යනාදඅනවරතයෙන් පවතී ද මනා වූ ලක්ෂණාන්විත මංගල හස්තීන් ප්‍රධාන කොට ඇති කෛලාසකූට ප්‍රතිභාග අනේකශතමත්තහස්තීහු නාද කෙරෙද්ද.

තව ද ප්‍රභාවතීනි, රාජාංගණයෙහි උදාසන සවස මනා වූ ලක්ෂණ ඇති මංගල අශ්වරාජයා ප්‍රධාන වූ ක්ෂීර සාගරයෙහි තරංග පරම්පරාවෙන් විරාජමාන වූ නොයෙක් දහස්ගණන් අශ්වයෝ කුල්මතින් හේෂාරව පවත්වන්නාහු ද,

තව ද යම් කුසාවතී රාජධානියෙක්හි ඒ ඒ ස්ථානයෙහි සර්වාභරණ විභූෂිත සිද්ධ විද්‍යාධරයන් වැනි නළු නාටක සමූහයෝ නොයෙක් ප්‍රභේද ඇති තූර්යභාණ්ඩයන්

නොම්ලේ බෙදා හැරීම සඳහා ය.

ගෙන හැමවේලෙහි ම සුඛිතමුදිත ව සේවය කෙරෙද්ද,

තව ද ප්‍රභාවතීනි කුසරජ්ජුරුවන්ගේ යම් ගෘහෝද්‍යාන විද්‍යුල්ලතා සශ්‍රීක ව විරාජමාන වූ ස්වර්ණමයූර රාජයන් විසින් මිහිගු බෙර හඬින් මත් ව පවත්වන ලද කෙකානාදයෝ ද කොස්ලිහිණියන් විසින් පවත්වන ලද අනුරාගයෙන් භරිත වේ ද, එබඳු වූ ශ්‍රී සෞභාග්‍යය හා ඓශ්වර්ය විශේෂ ඇති ඒ කුසාවතී රාජධානියෙහි ඉසුරු හැර ඊට වඩා කවර සැපයෙක් කොයි ඇති හෙයින් මීට අවුද" යනාදීන් ප්‍රභාවතීන්ට අවවාද වශයෙන් කුසාවතියෙහි විභූතිය වර්ණනා කොට ඉදින් ඒ කුසරජ්ජුරුවෝ අද මෙතන වී නම් මේ සත්රජදරුවන් මරා ලුහුබඳවා මාගේ දියණියන්ට පැමිණි මේ දුක් දුරුකොට කැඳවාගෙන යන්නෝ වේද, කපුටු රැ සක් කැටක් ගසා පලවා ලන්නාක් මෙන් තමන්ගේ වචන මාත්‍රයකින් ම සකල ශත්‍රු මර්දනය කරන්නා වූ ඉදින් සිතුවහොත් එක්සියක් රාජධානීනුත් හැරගන්ට නිසි වූ සමර්ථ ඇති විශිෂ්ට වූ ප්‍රඥානුභාව ඇති ඒ කුස රජ්ජුරුවෝ අද මෙනුවර වූ නම් අප හැමට පැමිණි මේ දුකින් ගලවා ගන්නාහුයයි යනාදීන් කුසරජ්ජුරුවන්ගේ බොහෝ ගුණ කථනය කළාහු ය.

එකල්හි ප්‍රභාවතී තොමෝ "කුස රජ්ජුරුවන්ගේ ගුණ කියන්නා වූ මාගේ මෑණියන්වහන්සේගේමුඛ නොසෑහෙන්නේ ය. එහෙයින් උන් වහන්සේ අරක්කැමි කොට මේ ගම වසන බව මෑණියන් වහන්සේට කියමි"යි සිතා "මෑණියන්වහන්ස, අනන්‍ය සාධාරණගුණගණාභරණවිභූෂිත ගෞරවීර්යබලපරාක්‍රමප්‍රතාපප්‍රඥාගුණ ඇති මේ සතුරන් නසා අප හැම රකින්ට නිසි වූ කුසරජ්ජුරුවන් වහන්සේ අපට ආළාරිකව මෙතන ම වාසය කරන සේක. උන් වහන්සේ කැඳවම්දැ"යි විචාළා ය.

ඉක්බිති "ප්‍රභාවතීනි, මරණභයින් පීඩිත ව නන්දොඩ වූ ද, අඥානයෙන් මූඪ වූ ප්‍රලාප දොඩවූ ද, බොලඳකමින් කිවමනා දෙය තබා අනිකක් කියවූ ද තොප මේ කියන්නේ කිම් ද ඒ කුස රජ්ජුරුවෝ ඉදින් මේ නුවරට අවු නම් අපට නොදැනෙන්ට කාරණා කිම් ද ඉදින් එත් නම් අපට කියා එවා තමන්ගේ සේනාවාහනයන් පිරිවරා නේත් ද, මැගේ කුමන නන් දෙඩීමෙක් ද" යනාදීන් දෙඩූ ය.

එසඳ ප්‍රභාවතී මෑණියන් වහන්සේ කුමක් කීවත් අදහා නොගන්නා සේක. ප්‍රත්‍යක්ෂයෙන් දක්වාලා කියමි සිතා මෑණියන්ගේඅත අල්වාගෙනමතුමාල්තලයට නැගී ගොස් සීමැදුරු කවුළුව හැර පිටත බලා වළන් සෝධමින් සිටි බෝධිසත්ත්වයන් දිසාවට අත දිගුකොට "මෑණියන් වහන්ස, තෙලෙ කුමාරිකාවරුන්ගේ අන්තඃපුර ආසන්නයෙහි මුළුතැන්ගෙයි මිදුලෙහි තරයේ කැසපට ගන්වා අරක්කැමි වේශයෙන් නැඹුරු ව සිට වළන් සෝධන සේක් කුස රජ්ජුරුවන් වහන්සේ" යයි දැන් වූ ය.

එකල බෝධිසත්ත්වයෝ ප්‍රභාවතීන් නිසා සත්රජ්ජුරු කෙනෙක් මෙ නුවර වටලා ගත්තාහයි යනු අසා අද දවස් මාගේ මනෝරථය මුදුන් පැමිණෙන්නේ යයි මාගේ මේ ගමට ආ නියාව අද දවස් ප්‍රභාවතී දෙමවුපියන්ට කියන්නී ය, ඒ අසා මා ගෙන්වා ගෙන උන් මට පාවා දෙති, එකල මා ගත් දුක් සාර්ථකවන්නේ යයි වළන් සෝධා තැන්පත් කොට තබමි සිතා පැන් ගෙනවුත් වළන් සෝධන්ට පටන්ගත්හ, එසඳ වළන් සෝධමින් සිටි රජ්ජුරුවන් දැක දියණියන්ට උරණ ව "කෙල්ල, තෝ චණ්ඩාල එකක් ද, අවශේෂ හීන ජාතියෙහි එකක් ද නොහොත් මෙබඳු රාජ වංශය නසන්ට උපන් එකක් ද මදු රජ කුලයෙහි උපන් තෝ සකල රාජ මෞලිමාණික්‍යකාන්තීන් බබළන ලද

පාදපීඨ ඇති තොපගේ වල්ලභ වූ කුස රජහු ලවා දාසක්‍රියා කරවිදැ”යි පරිභව බිණුය, ඉක්බිති ප්‍රභාවතී තොම මාගේ මැණියන් වහන්සේ මා නිසා මේ කුසරජ්ජුරුවන් වහන්සේ අවුත් මෙනුවර වසන බව නොදන්නා සේක් වනැයි සිතා, “මැණියන් වහන්ස, මම චණ්ඩාල ස්ත්‍රියකත් නොවෙමි, තෙසු හීන ජාති එකකත් නොවෙමි, නුඹ වහන්සේගේ රාජවංශය නසන එකකත් නොවෙමි, මේ ඉක්ෂවාකු රාජ වංශයට නගන ලද කේතුවක් වැනි රජ්ජුරුවන් වහන්සේ යයි දනිමි. ඉදින් නුඹ වහන්සේ දාස කෙනෙකුයැයි නොසිතමි” කියා බෝධිසත්වයන්ගේ ඓශ්වර්ය වර්ණනා කරන්නා වූ ප්‍රභාවතී තොමෝ “මැණියන් වහන්ස, මේ කුස රජ්ජුරුවන් වහන්සේ ත්‍රිවිධවේදපාරප්‍රාප්ත සදාචාර නිරත වූ විසිදහසක් පමණ බ්‍රාහ්මණයන් මාළිගායෙහි මධුරාන්නපාණයෙන් සන්තර්පණය කරවන සේක් ද,

තව ද රන්සත් රන්පොරෝදු රන් සන්නාහයෙන් සදන ලද කනකගිරි සිඛර සුන්දර වූ ත්‍රිමදගලිත වූ විසිදහසක් පමණ හස්තීහු සතතයෙන් සැරහී සිටිද්ද යම් රජ්ජුරුවන් වහන්සේගේ ප්‍රචණ්ඩ මාරුතයෙන් මෙහෙයන ලද ශරත් කාලයෙහි මේඝකූට නිකර සුන්දර වූ මනෝඥ ලක්ෂණාන්විත රාජවාහන යෝග්‍ය වූ නොයෙක් අශ්වාලංකාරයෙන් සරහන ලද විසිදහසක් පමණ අශ්වයෝ හැමවේලෙහි ම සන්නද්ධ ව සිටිද්ද,

තව ද යම් රජ්ජුරුවන්ගේ සුරලෝකාවතීර්ණ සුන්දර විමානයක් මෙන් ශෝභමාන වූ නගන ලද ධවලාත පත්‍රයෙන් විරාජමාන වූ සරහන ලද සිංහාසනයෙන් සශ්‍රීක වූ සුරසුන්දරීන් සමාන පුරසුන්දරීන් විසින් සලන ලද චාරුචාමරනිකරාකීර්ණ වූ සියලු රථාලංකාරයෙන් විචිත්‍ර කොට සරහන ලද එල්වනලද මලෝලඹු මල්දම් රන්මිණි කිකිණිදැලින් ශෝභමාන වූ විසිදහසක් පමණ රථ නිරන්තරයෙන් සැදී සිටී ද,

තවදයම්රාජෝත්තමයක්හුගේ ධරණීතලාවතීර්ණ නෛකවර්ණ ඇති අභ්‍රකූට සහස්‍රයෙන් ශෝභමාන වූ ඝනගර්ජනාකර වෘෂභ ගර්ජනා ඇති නිසාන තම්මැට එකැස්බෙර ආදීන් සරහන ලද පිටු ඇති විසිදහසක් පමණ වෘෂභ රාජයෝ මත්ත හස්තීන් මෙන් තප්ලා කුර ඇන සිටිත් ද,

තව ද රක්ත නීල ස්වේත කෘෂ්ණා දී වූ අනේක වර්ණොප්වලිත අනවරතයෙන් වැහෙන්නා වූ ක්ෂීර ධාරා සහස්‍රයෙන් සන්හිඳුවන ලද ග්‍රීෂ්ම සන්තාපයන් ඇති සක්ත වූ තුංග තරංග භංගාකාර ඇති විසි දහසක් පමණ දෙනුන් සතතයෙන් රජත ස්වර්ණමය භාජන පුරා ක්ෂීර දෝහණය කෙරෙද්ද” යනාදීන් ප්‍රභාවතී කුස රජ්ජුරුවන්ගේ යශෝ විභූතිය ප්‍රශංසා කොට “මෙබඳු වූ ඓශ්වර්ය ඇති රාජාධිරාජයා නුඹ වහන්සේ ම දස්කොට සිතන පමණ විනා මම එලෙස නොසිතමී” යනාදීන් බෝධිසත්ත්වයන්ගේ ගුණ කථනය කළාහු ය.

එකල බිසවු “තොමෝ ම අසම්භීතව කියන්නී ය”යි ඒකාන්තයෙන් අදහාගෙන මදු රජ්ජුරුවන් කරා ගොස් එපවත් කිවු ය. එබස් අසා රජ්ජුරුවෝ යුහු ව ප්‍රභාවතීන් කරා ගොස් “දියණියනි කුස රජ්ජුරුවන් මෙනුවරට ආයේ සැබෑදැ”යි විචාළහ. එසඳ ප්‍රභාවතීන් “එසේ ය, පියාණන් වහන්ස උන් වහන්සේ මෙනුවරට අවුත් රාජ කුමාරිකාවරුන්ට අරක්කැමිකම් කරන්නේ දැන් සත් මසෙකැයි කිවු ය, ඒ අසා මදු රජ්ජුරුවෝ උන්ගේ බස් අදහා නොගෙන කුද කැඳවා විචාරා නියම කොට දැන “එඹල කෙල්ල, වෙස්වළා මුඩු වෙසින් පැමිණ විෂඝෝර සර්පරාජයකු පරිද්දෙන් සකල භුවන ශේඛර වූ විශිෂ්ට

කායබල ඥාණබල ඇති ඒ කුස රජ්ජුරුවන් වෙස්වලා තොප නිසා මීට අවුත් සත් මසක් මුළුල්ලෙහි දුක් ගනිමින් සිටිය දී අපට නොකියා කළ දෑ ඒකාන්තයෙන් වැරැද්දේ ය" යනාදීන් දියණියන්ට දොඩා වේගයෙන් ඉක්මන් ව බෝධිසත්ත්වයන් කරා ගොස් සුවදුක් විචාරා බද්ධාඤ්ජලී ව සිට "මහරජ්ජුරුවන් වහන්ස, සත් මසක් මුළුල්ලෙහි දුක් ගනිමින් සිටිය දී නුඹ වහන්සේ වෙස්වළා අවුත් මෙගම සිටි බව නොදනුම්හ. ඒ අප නොදැන කළ අපරාධයක් ක්ෂමා කර වදාළ මැනවැ"යි යාඥා කළහ.

එබස් අසා මහා බෝධිසත්ත්වයෝ "ඉදින් මම තදකොට කීම් නම් මොහුගේ ළය පැළී යන්නේ ය. එහෙයින් අස්වසා කියමි" සිතා වළන් අස්සෙහි සිට "දේවයන් වහන්ස, මෙබඳු වූ මම සම්ප්‍රාප්ත වූ රාජ්‍යශ්‍රීය හැර ප්‍රභාවතීන් කෙරෙහි බද්ධාභිලාෂයෙන් වෙස්වළා අවුත් අරක්කැමිකම් කෙරෙමින් දුක් වුණිම් ද මා කළ ඒ අකර්තව්‍යය ම අධිරාජ්‍යයන් ව සිටි මා බඳුන්ට නුසුදුසු හෙයින් මාගේ ම වැරදි විනා නුඹ වහන්සේගේ වැරැද්දක් නැත්තේ ය, එහෙයින් මේ මා කළ දෙයට නුඹ වහන්සේ ම ක්ෂමා කොට වදාළ මැනවැ"යි කීහ.

එසඳ මදුරජ්ජුරුවෝ මහා බෝධිසත්ත්වයන් විසින් ප්‍රිය වචනයෙන් කියන ලද පිළිසඳර කථා ඇතිව සන්තෝෂප්‍රාප්ත ව ප්‍රාසාදයට ගොස් ප්‍රභාවතීන් කැඳවා "නුවණ නැති තැනැත්තිය, මහාබල පරාක්‍රම ඇති කුස රජ්ජුරුවන් කරා ගොස් ක්ෂමා කරවා ගනුව"යි කීහ.

එසඳ ප්‍රභාවතී පිය රජ්ජුරුවන්ගේ බස් අසා නඟුන් හා පරිවාර ස්ත්‍රීන් විසින් පිරිවරා බෝධිසත්ත්වයන් සිටි තෙනට ගියා ය. කුසරජ්ජුරුවෝ ද මෙහෙ කරමින් සිට ප්‍රභාවතීන් තමන් කරා එන නියාව දැන, "දැන් මම මැගේ මන් බිඳ මාගේ පාපිට මඬෙහි ම වැද හොවමි"යි සිතා වළන්වල තිබූ පැන් බිම නමා කලවිටක් පමණ තැන් පාගා බොරකොට බොරමඬයෙහි සිටියාහු ය. එකල ප්‍රභාවතී ගොස් බෝධිසත්ත්වයන්ගේ පත්ලෙහි ඉස තබා මහ පවනින් මුලින් උපුටා එළන ලද ස්වර්ණ තාලස්කන්ධයක් පරිද්දෙන් මඬෙහි වැතිර, තමාගේ සුරක්තපල්ලවාභිරාම වූ මෘදුකෝමල පාණි යුගලයෙන් බෝධිසත්ත්වයන්ගේ කරුණාරුණ කිරණ සම්පර්කයෙන් ප්‍රවිකසිත වූ සන්ධ්‍යාරාග නිර්විශේෂ ප්‍රභා සුර පාදපද්මයුගලය අල්වා ගෙන මරණ භයින් පීඩිත ව මහ හඬින් හඬහඬා "දේවයන් වහන්ස, මාගෙන් වෙන්ව නුඹ වහන්සේ විසින් රාජ්‍ය ශ්‍රීවිභූතිය හැර අපමණ දුක්ඛයෙන් යම් පමණ කලක් ඉක්මවන ලද ද එපමණ කාලයක් මුළුල්ලෙහි මා විසිනුත් දුර්භෝජන දුක්ඛසෙය්‍යාදීන් හා ස්නානපාන රහිත වීමෙන් නුඹවහන්සේ සේ ම දුකින් ම දවස් යවන ලද්දේ ය. එහෙයින් මට නොකිපී ක්ෂමා කොට වදාළ මැනව.

තව ද මහ රජ්ජුරුවන් වහන්ස, මාගේ සත්‍ය වචනයක් ඇසුව මැනව. මම මෙතැන් පටන් දිවිහිමියෙන් කයින් වචසින් මනසින් අමනාපයක් නොසිතමි, නොකරමි ඉදින් මා මෙසේ යාඥා වෙමින් සිටිය දී මට ක්ෂමා නොකොට මාගේ බස් නොපිළිගත් සේක් වී නම් දැන් මපියාණන් වහන්සේ මෙසත් රජදරුවන්ට මා සත් කඩක් කොට කපා දෙන සේක. එහෙයින් මට ක්ෂමා කොට රැක්ක මැනවැයි යාඥා කළාය.

එකල කුස රජ්ජුරුවෝ ප්‍රභාවතීන්ගේ බස් අසා "ඉදින් සබඳ, තෙපි ම වේද දන්නා ඒ මට ඇයිදැයි කීම් නම් මුන්ගේ ළය පැළී යන්නේ ය, එහෙයින් මුන් අස්වසා කියමියි සිතා "ප්‍රභාවතීනි, තොප මේ ලෙස යාඥා වෙමින් සිටිය දී කුමක් නිසා තොප කීවා නො කෙරෙම් ද තොප කෙරෙහි

මාගේ මඳකුත් කෝපයක් කනස්සල්ලෙක් නැත්තේ ය, තව ද තොපි කිසිවිටකත් නොබව, තව ද කලණ ගුණයන් ඇති රාජපුත්‍රිය, සත්‍ය වචනයක් ඇති කියමි. මමත් මෙතැන් පටන් කයින් වචනින් මනසින් අප්‍රියයක් නොකෙරෙමි. මේ එක මදු රජ කුලය තබා මෙබඳු නොයෙක් සිය ගණන් රාජ කුලයන් මර්දනය කොට මා කැමති පරිද්දෙන් තොප ඇරගෙන යන්ට සමර්ථ වුවත් මම තොප නිසා මාගේ එබඳු රාජ්‍ය ශ්‍රීය හැර හීන ක්‍රියා කෙරෙමින් මෙතෙක් දවස් මුළුල්ලෙහි දුක් වින්දෙමි. එබඳු වූ මා පෙනී සිටියදී තොපට කිසියම් භයකුත් නැත්තේ ය"යි යනාදීන් ප්‍රභාවතීන් අස්වසා සියලු රජපිරිවරින් පිරිවරන ලදුව ක්ෂත්‍රියමාන උපදවාගෙන "මා ජීවත් ව සිටිය දී මාගේ භාර්යාව අනිකෙකු ඇරගෙන යෙතැ"යි කේශර සිංහරාජයකු මෙන් පැලඹෙමින් "මේ සියලු සාගල නුවර වාසීහු මා මෙතනට ආ බව දනිත්ව"යි ඈත මෑත පනිමින් අභීතනාද පවත්වමින් අත්පොලසන් දෙමින් "දැන් දැන් ඒ කොල්ලන් ජීවග්‍රහයෙන් අල්වාගෙන එමි." සියලු අන්තඃපුර වාසීන් අස්වසා "තව ද මණිකනක රජතාදී විචිත්‍ර චිත්‍ර කර්මාන්තයෙන් විරාජමාන වූ රථ යානාවෙක්හි හික්මුණා වූ කීකරු සියලු අශ්වාලංකාරයෙන් සරහන ලද අශ්වයන් යොදව. දැන් දැන් ශත්‍රු මථනය කරන්නා වූ මාගේ බල පරාක්‍රම සාමර්ථ්‍යය බලව." යනාදීන් අභීත නාද පවත්වමින් "ශත්‍රුමථනය කිරීම මට භාරය, තෙපි තොපගේ මාළිගාවට ගොස් ඉස්සෝධා නහා සැරහී ගන වැද හිඳුවයි ප්‍රභාවතීන් එතනින් නික්මවූහ. එකල මදු රජ්ජුරුවෝ ද කුස රජ්ජුරුවන්ට පිරිස් සරහන පිණිස අමාත්‍යයන් යවූහ. ඒ නියෝග ලද අමාත්‍යයෝ ගොස් මුළුතැන්ගෙයි මිදුලෙහි වටතිරයක් බැඳ එලවන ලද ඒ මගුල්කපුවා විසින් කරන ලද දැළි රැවුලු අන්දම් තිබීම් ඇතිව ඉස් සෝධා නහා සියලු රාජාභරණයෙන් සැරහී ඇමති මඬුලු ආදී දශ මේ තැන් පිරිවරා මාළිගාවට යෙමින් අත් පොළසන් දෙමින් සියලු අන්තඃපුර සත්වයන් බල බලා සතුටුවන පරිද්දෙන් අභීත නාද පැවැත්වූහ.

එකල මදුරජ්ජුරුවෝ මනාව හික්මවන ලද රන්සැත් රන් පොරොඳු රන්සන්නාහ කර්ණ චාමරාදී සියලු හස්ත්‍යාලංකාරයෙන් සරහන ලද්දා වූ නගන ලද ධවලාතපත්‍ර ඇති මගුලැත් සරහා බෝධිසත්වයන් නැගෙන පිණිස යැවූහ. එකල කුස රජ්ජුරුවෝ ඒ ඇතු පිට පැනනැගී ප්‍රභාවතීන් පශ්චිම ආසනයේ හිඳුවාගෙන චතුරංගිණි සේනාව විසින් පිරිවරන ලදුව නුවර නැගෙනහිර වාසලින් පිටත් ව කැනහිල් රැසක් මධ්‍යයට වන් කේශර සිංහරාජයකු පරිද්දෙන් යුද්ධභූමියට වැද "මම් කුස රජය, ප්‍රාණාර්ථ කෙනෙක් බඩින් තලායෙත්ව"යි කියා අසනිසම්පාත නිර්ඝෝෂ ඝෝර කොට තුන්යලක් සිංහනාද ස්වරයෙන් අභීත නාද පැවැත්තූහ.

එසඳ කුසනරේන්ද්‍රසිංහයාගේ ඒ සිංහනාදය අසා භයට පත්ව ඉස් ලූ ලූ අත පලා ගොස් පර්වත ඝනවන ගහනාදියට වන් මෘගසූකරාදීන් පරිද්දෙන් ශත්‍රු රජදරුවන් පිරිවරා සිටි නොයෙක් සියදහස් ගණන් ඝනගර්ජනාකාර භීමනාද ඇති භීමසේනානුකාරියෝධාභිරූඪ ත්‍රිමදගලිත තරුණ කරවාරණෙන්ද්‍ර සේනාව ද ප්‍රලයකාල ප්‍රවෘතෝද්දාර චණ්ඩමාරුතා භිඝාත සින්ධුතුංගතරංගභංගානුකාරි රංගතුරංගානුධිෂ්ඨිත වූ යුද්ධමර්දනාභිලාෂ ඇති දහස් ගණන් අසරුවන් විසින් උපලක්ෂිත අශ්වසේනාවන් ද වේරම්බ වාතයෙන් ප්‍රේරිතව ඝෝරනිර්ඝෝෂ පවත්වමින් දිගාන්තරාභිධාවනය කරන විද්‍යුල්ලතා සහස්‍රයෙන් සශ්‍රීක වූ මේඝකූටානුකාරී ව රථාලංකාරයෙන් සරහන ලද විචිත්‍ර

ධජ පතාකාභිකීර්ණ ගම්භීරචක්‍රධ්වනි ඇති ප්‍රචණ්ඩදෝර්දණ්ඩකෝදණ්ඩ කාණ්ඩාභිලක්ෂිත ප්‍රබල යෝධාධිෂ්ඨිත රථ සෙනග ද නානාවේශ ග්‍රහණ භීෂණ වූ දූර්වාරගර්වෝද්ධත පවනාතිපාතවේග ඇති ඛඩ්ගමුද්ගර තෝමර කුන්තචාරු චාපබාණාදී විවිධායුධග්‍රහණාතිභීෂණ අනේකකෝටි පාබළ සේනාවදැයි යනාදී මේ සේනාව මරණභයින් ත්‍රස්ත ව සිටි පිය සිටිය නොහී භයෝන්මාදයෙන් මූර්ඡාවට පැමිණ ඔවුනොවුන් ඇඳිනගත නොහී සිය සෙනඟ ම කොටා වටා දිව පැන විඩාපත් ව ඒ ඒ අත දිවපූහ.

එසඳ මේරුසාර වූ කුස රජ්ජුරුවෝ මන්දරපර්වතයෙන් අළලන ලද මහාසමුද්‍රය පරිද්දෙන් නිරායාසයෙන් තමන්ගේ සිංහනාද මාත්‍රයෙන් ඒ ශත්‍රුසාගරය මථනය කොට ප්‍රභාවතීන්ගේ ප්‍රාණිග්‍රහණය පිණිස ආ සත් රජුන් ජීවග්‍රහයෙන් අල්වා ජයගෙන සිටි සඳ ශක්‍රදෙවේන්ද්‍රයෝ තමන්ගේ දහසක් නුවණැස් මෙහෙයා මනුෂ්‍ය ලෝකය බලා ඒ රණධරණිමධ්‍යයෙහි ශත්‍රුරජදරුවන් හා සමඟ විජය ශ්‍රී කාන්තාවගේ පාණිග්‍රහණය කළ අපගේ විසුද්ධ ශ්‍රී මහාබෝධිසත්ත්ව වූ කුසරාජාධි රාජෝත්තමයා පරහිංසාවක් නොකොට සිංහ නාද පමණකින් කැටක් ගැසූ කපුටු රැසක් පලවන පරිද්දෙන් නිරායාසයෙන් කරන ලද ශත්‍රු සේනා මර්දනය දැක සඤ්ජාත ප්‍රීති ප්‍රමෝදයෙන් ප්‍රමුදිත ව මේ උත්තම පුරුෂයාගේ විරූපතාව දුරු කොට උතුම් රූප සෞන්දර්යයෙන් සරහන්ට උව මැනවයි සිතා තරුණාර්ක රශ්මීන් ප්‍රදානයක් මෙන් දීප්තිමත් ව විරෝචන නම් වූ අෂ්ටවංක මාණික්‍යරත්නයක් තුෂ්ටිදානයෙන් ගෙනහැර උරස්තලයෙහි පැළඳවූහ.

එසඳ මහාබෝධිසත්ත්වයෝ එසත් රජුන් අල්වා ඔවුනොවුන්ගේ උතුරු සළුවෙන් පිටිතල අයා බැඳගෙන ඒ රණ භූමියෙන් නොයෙක් ජයඝෝෂා පවත්වා ගෙන මාණික්‍ය රත්නයෙහි ආනුභාවයෙන් දිව්දළන් ඔප්නගා කරන ලද ස්වර්ණ ප්‍රතිමාවක් මෙන් විරාජමාන ව අනන්‍ය සාධාරණ ශ්‍රී විභූතියෙන් යුක්ත ව සුරසෙන් පිරිවරා සුජාතාවන් හා ඓරාවණ වාහනාරූඪ ව අසුර විජය කොට අවුත් වෛජයන්ත ප්‍රසාදයට වදනා ශක්‍රදේවේන්ද්‍ර විලාසයෙන් මාළිගාවට වැද මදු රජ්ජුරුවන් දැක "මයිලණුවන් වහන්ස, නුඹ වහන්සේට විරුද්ධ ව අවු දින් නුවර වටලාගත් ශත්‍රු සේනාව මථනය කොට රජ දරුවන් සත් දෙනා ජීවග්‍රාහයෙන් අල්වා ගෙන ආමි, මොවුන් මරතත් මැරුව මැනව, හරිතත් හලමැනව, වහල්මේ ගනිතත් ගත මැනව, කැමැත්තක් කළ මැනවැ"යි කීහ.

එබස් අසා මදුරජ්ජුරුවෝ "මහරජ්ජුරුවන් වහන්ස අප ඇම දෙනාට ම ප්‍රධාන ව සිටිහෙයින් මොහු නුඹ වහන්සේට ම සතුරෝ ය, මරතත් තබතත් අරිතත් නුඹ වහන්සේට ම කැමැත්තක් කළ මැනවැ"යි කීහ.

මදුරජ්ජුරුවන් විසින් මෙලෙස කී කල්හි මහා බෝධිසත්ත්වයෝ "මොවුන් මරා ලබන්නේ කීම් ද, මුත් හැම මේ නුවරට ආගමන් ව්‍යර්ථ නොවේවයි, ප්‍රභාවතීන්ගේ නගුන් සත් දෙනා රජදරුවන් සත් දෙනාට දෙවා ලමි" සිතා "දේවයන් වහන්ස, දිව්‍යප්සරාවන් සමාන රූප ශෝභා ඇති නුඹ වහන්සේගේ දූන් සත්දෙනා මෙරජ දරුවන්ට පාවා දී මුන් හැම බෑණ කොට ගත මැනවැ"යි කිවූ ය. එබස් අසා මදුරජ්ජුරුවෝ මහා රජ්ජුරු වහන්ස, අපටත් උන්ටත් නුඹ වහන්සේ ම ප්‍රධාන සේක. ඉදින් කැමති සේක් වී නම් දෙවා වදාළ මැනවැ"යි කිවූ ය.

ඉක්බිති කුසරජ්ජුරුවෝ ඒ ක්ෂත්‍රිය කන්‍යාවන් සත්දෙනා සර්වාභරණයෙන් සරහා රජදරුවන් සත්දෙනාට මහමගුලෙන්

පාණිග්‍රහණය කරවා දුන්හ. එසඳ රජදරවෝ සත්දෙන ස්ත්‍රීරත්න ප්‍රතිලාභයෙන් අතිශයෙන් සතුටු ව කුස රජ්ජුරුවන් වැඳ අවසර ඉල්වාගෙන තම තමන්ගේ රාජ්‍යයට ම ගියා හ.

ඉක්බිති උපාය කෞශල්‍යඥානය ඇති මහාබෝධිසත්ත්වයෝ කීපදවසක් එහි වාසය කොට මයිල් රජ්ජුරුවන්ගෙන් අවසර ඉල්වා ගෙන ප්‍රභාවතීන් කැඳවාගෙන චතුරංගිණි සේනාව පිරිවරා මහත් වූ රාජානුභාවයෙන් සාගල නුවරින් නික්ම මනා ව සරහා පිළියෙල කරන ලද්දා වූ නගන ලද ධවලාත පත්‍ර ඇති විචිත්‍ර චිත්‍ර කර්මෝජ්වලිත වූ රථයානාවකින් ගොස් මාණික්‍යරත්න කාන්තීන් ප්‍රභාවතීන් හා විශිෂ්ට වූ රූප සෞන්දර්ය ශෝභාවෙන් විරාජමාන ව විමානස්ථව ගමන් ගත් සිද්ධ යුගලයක් පරිද්දෙන් කුසාවතී රාජධානියෙහි සියලු සත්ත්වයන්ට නෙත්‍රෝත්සව කෙරෙමින් නුවරට වන්හ.

එසඳ බෝධිසත්ත්වයන්ගේ මෑණියෝ සීලවතී දේවි "කුස රජ්ජුරුවන් ප්‍රභාවතීන් කැන්දාගෙන නුවරට ආහ"යි යනු අසා කෑම් බීම් ආදි බොහෝ උපකරණ ඇරගෙන මහපිරිවරින් පෙරගමන් කොට ගොස් දැක සතුටු ව බෝධිසත්ත්වයන් කැඳවාගෙන නුවර පැදකුණු කොට මාළිගාවට වැද රාජ ශ්‍රීයෙහි පිහිටවූහ.

එතැන් පටන් ප්‍රභාවතීන් හා කුස රජ්ජුරුවන් හා දෙදෙන ඒකාත්මික ව සමඟ වාසයෙන් දිවි පමණින් දස රජ දහමින් යුක්ත ව රාජ්‍ය ශ්‍රී අනුභව කොට කෙළවර කම් වූ පරිද්දෙන් සංසාරයාත්‍රාව කළාහු යයි තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්මසභාමණ්ඩපයට රැස්වූ ශාසනයෙහි උකටලී වූ ඒ භික්ෂූන් වහන්සේ ප්‍රධාන කොට ඇති සිව්වනක් පර්ෂදට මේ අතීත කථාව ගෙනහැර දක්වා ධර්ම දේශනා කොට වදාරා දුක්ඛ සත්‍යය, සමුදය සත්‍යය, නිරෝධ සත්‍යය මාර්ග සත්‍යය යන චතුරාර්ය සත්‍යයන් ප්‍රකාශ කොට මේ ජාතක ධර්ම දේශනාව පූර්වාපරසන්ධි ගළපා නිමවා වදාළ සේක.

චතුස්සත්‍ය ධර්මදේශනාවගේ කෙළවර උකටලී වූ භික්ෂූන් වහන්සේ දහසක් නයින් හෙබියා වූ සෝවාන් පලයෙහි පිහිටා නිවන් දුටු සේක.

එකල මවුපිය දෙදෙන සුධෝදන රජ්ජුරුවන් හා මහාමායා දේවී වූහ. ජයම්පති කුමාරයෝ නම් ධර්මභාණ්ඩාගාරික වූ ආනන්ද ස්ථවිරයෝ වූහ. එසමයෙහිදුකුත් දැන් ඛුජ්ජුත්තරා නම් භික්ෂුණී වූහ. ප්‍රභාවතී තොමෝ රාහුල ස්ථවිරයන්ට මවු බිම්බාදේවි වූය, එසමයෙහි රජ පිරිස් දැන් බුදු පිරිස් විය. ප්‍රභාවතී නිසා සත්මසක් දුක්ගෙන සත් රජුන් මන්මැඩ සෙමෙහි තබා ප්‍රභාවතීන් ගෙනවුත් රාජ්‍යය කළ කුස රජ්ජුරුවෝ නම් තිලෝගුරු බුදු වූ මම් ම වේදැයි තමන් වහන්සේ දක්වා වදාළ සේක.

අරුත් පැහැදිලි කිරීම

දසබලධාරී වූ	- බල දහයකින් යුතු වූ
සුරාසුරවර චක්‍රවාළ චූඩමණි මරීචිඤ්ජවය පරිචම්බිත චරණ යුගල ඇති	- උතුම් සුර අසුර සෙන් දෙපා නමදින විට ඔවුන්ගේ හිස් මත ඇති ඔටුනුවල මාණික්‍ය රශ්මියෙන් බබළන දෙපා ඇති
සිව් පනස් කෙළක්	- පනස් හතර කෝටියක්
චංක්‍රමණ මණ්ඩප මාලකාදීන් විරාජමාන වූ	- සක්මන් කරන මළුවලින් යුතු වූ
පද්මෝත්පල	- නෙළුම් හා මානෙල්
කුවලය	- නිල්මහනෙල්
කුමුදු කල්හාර	- කුමුදු හා හෙල්මැලි
කුසුමෝපශෝභිත	- මල්වලින් අලංකාර වූ
පුෂ්කරණින් රම්‍ය	- පොකුණුවලින් අලංකාර
ඊර්‍ය්‍යාපථ විහරණයෙන්	- ඉරියවුවල පිහිටීමෙන්
සර්වාභරණ විභූෂිත වූ	- සියලු ආභරණයෙන් අලංකාර වූ
මාතුගාමයෙක්	- කාන්තාවක්
පංච පූර්ව නිමිත්ත	- දිව්‍ය ලෝකයෙන් චුතවන දිව්‍ය පුත්‍රයන්ට පහළවන නිමිති පහ
උකටලී වූ	- කලකිරුණු
ක්ලේශ වසඟ ව	- ආශාවන්ට ලොල්ව
පරදුක්ඛ දුක්ඛිත වූ	- අන්‍යයන්ගේ දුකේ දී දුක්වන
කරුණා නිධාන වූ	- කරුණාවට නිධානයක් වූ
තිලෝගුරු	- දිව්‍ය, මනුෂ්‍ය, නාග, යන තුන් ලොවට ගුරු වූ
කඩතුරුවක	- රෙදිකඩක් (තිරයක්)
භවයෙන් ප්‍රතිච්ඡන්න වූ	- භවයෙන් වැසුණු (ආත්මභාවයන් නිසා සැඟවුණු)
කෘත යුග මහ මේඝයක්	- කල්පාන්ත මහා වර්ෂාවක්
දසරාජ ධර්මය	- රජෙකු තුළ තිබිය යුතු ගුණ දහයක් දානය, සීලය, පරිත්‍යාගය, ඍජු බව, මෘදු බව, තපස, අක්‍රෝධය, අවිහිංසාව, ඉවසීම අවිරෝධතාව
සොළොස් දහසක්	- දාසය දහසක්
පුරංගනාවන්	- අන්තඃපුර ස්ත්‍රීන්
අධර්මකාරී කෙනෙක්	- ධර්මයේ නොහැසිරෙන කෙනෙක්
නිරුත්සාහ නුවූව මැනව	- උත්සාහය අත් නොහැරනු මැනව
විසංඥව	- සිහි නොමැති ව
වර දානයක්	- කැමැති දෙයක්
කොකනද වීණාව	- ශක්‍රයාගේ වීණාවක්
ගිවිස්වාලිය නොහී	- එකඟ කරවාගත නොහැකි ව
දස එකඩ මසක්	- මාස නවය හමාරක්

නොමිලේ බෙදා හැරීම සඳහා ය.

ඓශ්වර්ය	- සැප සම්පත්
ශ්‍රී විභූතිය	- දියුණුව
කම්මිත්තක	- දාසියක්
තරාල් දෙටුවෙකු	- රන්කරු නායකයකු
සුරත් කොමු පිළියක්	- රතු පැහැති කොමු නූලින් වියන ලද රෙද්දක්
රන්සිවි ගෙයක් හි	- පූජනීය වස්තු තැන්පත් කිරීම සඳහා රනින් සාදන ලද කුඩුවක
මංහස	- පාර අසල
බාලාර්ක රශ්මියට බඳු වූ	- තරුණ සූර්ය රශ්මිය හා සමාන වූ
සොළොස්වන කලාවෙන් කලාවකුත්	- කලාවක් යනු දිනකට සඳ පිරෙන ප්‍රමාණයයි. (පූර්ණ චන්ද්‍රයාගෙන් කලාවකුත් දහසයෙන් එකක්) එබඳු කලාවකින් දහසයෙන් එකක්
කදෝ පැණියන්	- කණාමැදිරියන්
ඇත් ඉලත්තියක්	- ඇත් බෙට්ටක්
හස්ත විකාර මුඛ විකාර	- අතින් හා මුවින් උසුළු විසුළු පාමින්
පස් පියුමෙන්	- ඕලු, කුමුදු, මහනෙල්, රතු නෙළුම්, සුදු නෙළුම්
මූර්ඡාව	- සිහිසුන් ව
පශ්චිමාසනයෙහි	- පසුපස ආසනයෙහි
කෙළෙඹි කුලයෙහි	- උසස් කුලයක
බැදෑණියෝ	- වැඩිමහලු සොහොයුරාගේ භාර්යාව
පංච කකුධ භාණ්ඩ	- රජ කෙනෙකුගේ රාජ්‍යත්වය ප්‍රකාශ කරන භාණ්ඩ පහ (නළල්පට, මඟුල් කඩුව, රන් මිරි වැඩි සඟල, දළ පුඬු සේසත, වල්විදුනාව)
රන් මුඩමක	- රත්රන් භාජනයක
පයියෙහි	- පැසෙහි
බත් මුඩම	- බත් භාජනය
මඟුල් කුඹලා	- රාජකීය වළං සාදන්නා
අතවැසි ව	- යටහත් සේවකයෙකු ව
තල්වැට	- වටාපත
මල්පණි	- මල් මාල
මල් සුඹුලක්	- මල් දරණුවක්
රජ්පුරුවන්ට මේ වඩාගෙන යමින්	- රජුට ආහාර රැගෙන යමින්
ඇට මුසු වූ දඩ මසක්	- ඇට කටු සහිත මස්
සුඟක්	- ටිකක්, ස්වල්පයක්
මස්තක ප්‍රාප්ත ව	- මුදුන් පත් ව

වසුන් කද	- ආහාර කද
අගුළු කණුව	- උළු අස්ස
දුර්භෝජන දුක්ඛ සෙය්‍යාවෙන්	- කටුකාහාර ගැනීමෙන් හා කටුක ස්ථානවල හිඳීමෙන්
සම්භාෂණයක්	- ප්‍රිය වචන කතා කිරීමක්
හේමාභරණ විභූෂිත	- රනින් කළ ආභරණවලින් යුතු
කටී ප්‍රදේශ	- ඉඟ පෙදෙස
ක්ලේශාන්ධකාරයෙන්	- කෙලෙස් නමැති අඳුරින්
විපිලිසර ව	- දුකට පත් ව
ලෝකාස්වාද රතිය	- සම්භෝගය
ඝර්මයෙන් පීඩිත ව	- දැඩි උණුසුමින් විඩාබර ව
මනෝඥ වූ අංග ප්‍රත්‍යංග	- මනාව සැකසුණු ශරීර අවයව
අනන්ත සාමන්ත චක්‍ර	- නොයෙක් ප්‍රාදේශීය රාජ සමූහයා
මෞලිමාලලාලිත	- ඔටුනු මලා වලින් සැරසුණු
හාව භාව ලීලා	- ඉඟි බිඟි පෑම
කටාක්ෂනිරීක්ෂණ	- නෙතඟබැලුම
මන්දස්මිත මධු මධුර භාෂිතා දී	- මඳ සිනා, රසවත් වචන ආදි
සෞභාග්‍යයෙන් යුක්ත කෝමලාංග	- සම්පත්තියෙන් යුක්ත මෘදු අවයව
රූෂ්ට ව	- නපුරු ව
ස්නිග්ධ	- සිනිඳු
රාජ්‍යශ්‍රීයට පැමිණියාක් මෙන්	- රජ වූවාක් මෙන්
යාඥාව	- යටහත් ව ඉල්ලා සිටීම
වඳුරුලාවෙහි බැඳුණු වානරයක්හු පරිද්දෙන්	- වඳුරු ලාටුවේ ඇලුණු වඳුරෙකු සේ
ශක්තව	- සමර්ථ, පොහොසත්
දුඹුලු විසූ සීල් බත් කමින්	- අපිරිසිදු සිහිල් වූ බත් කමින්
කාම තෘෂ්ණානුරාගයෙන්	- කාමාශාවෙන්
ඌරු යුගලක්	- කළවා යුවළක්
ප්‍රේම දෘෂ්ටියෙන්	- ආදරයෙන් බලන බැල්මක්
මන්දස්මිතිය	- මඳ සිනාවෙන්
තරුණාර්කරශ්මියෙන් ප්‍රවිකසිත සරසිරුහ මෘදු කොමළ පාණි පල්ලවයෙන්	- ළපටි හිරු රැසින් පිපුණු නෙළුම් මලක් වැනි මොළොක් කෝමල අත් නැමති ළා දලු වලින්
හාර කෙයුර කනක කටක නූපුර රසනා	- මාල, අත් පළඳනා, රන් වළලු, පා සලඹ මෙවුල්දම් තැලි, මුදු ආදි ස්ත්‍රී ආභරණ

නොමිලේ බෙදා හැරීම සඳහා ය.

තාම්බූල	- බුලත්
සිද්ධාංගනා	- දිව්‍ය අප්සරා
මුක්තා මාණික්‍ය සංඛ සිලා ප්‍රවාල කනක රජත	- මුතු, මැණික්, හක් ගෙඩි, පබළු, රන්, රිදී ආදී
කුරවි කෙවිල්ලන්	- මිහිරි ගී ගයන කෙවිලියන්
ලීලෝපේත	- බබළන/ ලෙළෙන
ගම්භීරෝදාර මධුර ශ්‍රවණීය කමනීය‍ ප්‍රාර්ථනීය මධුර ස්වර ඇති	- ගැඹුරු උදාර මිහිරි ඇසීමට ප්‍රිය සිත් අලවන සුලු පැතුම් කටයුතු මිහිරි හඬ ඇති
ස්වයම්භූ ඥානයෙන් ප්‍රතිවේධ කරන ලද	- තමාගේ ම නුවණින් වටහා ගන්නා ලද
ගාන්ධර්ව	- සංගීත
අෂ්ටාදශ විද්‍යා	- දහ අටක් ශිල්ප
ශත ප්‍රභේද ශිල්ප	- වර්ග සියයක් පමණ වූ ශිල්ප
අනන්‍යසාධාරණ	- අනෙකකු හා සමාන නොවන
සුභගුණමණිගණකීර්ණ	- යහපත් ගුණ නැමති මැණික් රාශියෙන් යුක්ත වූ
ඉක්ෂ්වාකුවංශ සම්භූත වූ	- ඔක්කාක වංශයෙහි පහළ වූ
සිනිඳස	- සෙනෙහස
අස්වැසුම	- සැනසීම
දූතයන්	- පණිවුඩකරුවන්
දණ්ඩාඝාත විෂඝෝර සර්පයන් පරිද්දෙන්	- දණ්ඩෙන් පහර කෑ විසකුරු සර්පයන් ලෙසින්
ජාම්බෝ නද ස්වර්ණයට බඳු රන්වන් පැහැ ඇති	- ජම්බු නදියේ රත්‍රන් මෙන් පැහැයෙන් යුතු
මුඛ බිම්බය	- මුව මඬල
අක්බඹරු	- අගින් කරකැවුණු කෙස් රොද
සාන්ද්‍ර ජබා ද	- සඳුන් ආදි සුවඳ ද්‍රව්‍ය
කොක්නාවුන්	- වෘකයන්
ස්වර්ණතාල ඵලයකට බඳු වූ	- රන් තල් ගෙඩියක් වැනි වූ
ස්වර්ණ චක්‍රවාක යුගල මෙන්	- රන්වන් සක්වාලිහිණි යුවලක් මෙන්
අජරාමර	- නොමියෙන සුලු
ඡවි වර්ණය	- සමේ පැහැය
සිඟු වලඟ	- සිහින් ඉඟටිය
හිතේෂීන්	- හිතවතුන්
රන් කමින් නුදුල	- රත්‍රනින් කැටයම් කිරීමෙන් බබළන
උභය කුල පරිශුද්ධ	- මවුපිය දෙපාර්ශවයෙන් ම පිරිසිදු වූ
අසම්භින්න සූර්ය වංශ ප්‍රසූත	- නොබිඳුණු සූර්ය වංශයේ උපන්
පඤ්චාංගික තූර්ය භාණ්ඩ	- පංච තූර්ය භාණ්ඩ (ආතත, විතත, විතතාතත, ඝන, සුසිර)
සුඛිත මුදිත ව	- සැපවත්ව සතුටට පත් ව

නොමිලේ බෙදා හැරීම සඳහා ය.

ස්වර්ණ මයූර රාජයන්	- රන් මොනර රාජයන්
මිහිඟු බෙර	- දෙමළ බෙර නම් වූ බෙර විශේෂය
කෙකා නාදයෙන්	- මොනර නාදයෙන්
අනන්‍ය සාධාරණ ගුණගණාභරණ විභූෂිත	- සැමට සාධාරණය නම් ගුණ ගණ ආභරණයෙන් සැරසුණු
ශෞර වීර්ය බල පරාක්‍රම ප්‍රතාප ප්‍රඥා ගුණ ඇති	- ශූර වීර වූ බලවත් වූ ප්‍රතාපවත් ශක්තිමත් වූ ප්‍රඥාවන්ත වූ ද ගුණ ඇති
අළාරිකව	- හීන ව
මෞලිමාණික්‍ය කාන්තීන් බබළන ලද පාද පීඨ ඇති	- ඔටුන්නේ මැණික්වල දීප්තියෙන් බබළන පාපුටු ඇති
කේතුවක්	- කොඩියක්
ත්‍රිවිධ වේද පාරප්‍රාප්ත	- තුන්වේදයෙහි පරතෙරට පත්
ත්‍රිමද ගලිත	- තුන් තැනකින් මද වැගිරෙන
සුරලෝකාවතීර්ණ	- දෙව්ලොවෙන් පැමිණියා වූ
චාරු චාමර නිකරාකීර්ණ වූ	- යහපත් සෙමෙර රාශියක් යුක්ත වූ
ධරණීතලාවතීර්ණ නෛක වර්ණ ඇති	- බිමට පාත් වූ නොයෙක් පැහැ ඇති
අභ්‍රකූට සහශ්‍රයෙන් සෝභමාන	- වලාකුළු දහසින් අලංකාර වූ
අසම්හිතව	- නිර්භීත ව/ එඩිතර ව
බද්ධාඤ්ජලී ව	- ඇඳිලි බැඳගෙන
බද්ධාභිලාෂයෙන්	- බද්ධ+අභිලාෂයෙන් අපේක්ෂා සහගත ව/ බලාපොරොත්තු සහිත ව
කලවිටක් පමණ	- කමතක් තරමට
ස්වර්ණ තාල ස්කන්ධයක් සේ	- රන් තල් ගසක් පරිද්දෙන්
සුරක්ත පල්ලවාභිරාම වූ මෘදු කොමලපාණි යුගලයෙන්	- බොහෝ රතු පාට ලා දලුවක් බඳු සියුමැලි අත් දෙකෙන්
තරුණාරුණ කිරණ සම්පර්කයෙන් ප්‍රවිකසිතවූ	- ලා හිරු රැස් වැදීමෙන් පිපුණා වූ
සන්ධ්‍යා රාග නිර්විශේෂ ප්‍රභාභාසුර පද්ම යුගල	- සැඳෑ පැහැය හා සමාන කාන්තියෙන් බබළන පා පාද පියුම්
ජීවග්‍රාහයෙන්	- පණ පිටින්
හස්ත්‍යාලංකාරයෙන්	- හස්ති අලංකාරයෙන්
ධවලාතපත්‍ර	- සේසත්
පශ්චිම ආසනය	- පිටුපස අසුන
අසනි සම්පාත නිර්ඝෝෂ ඝෝර කොට	- හෙණයක් ගැසූ කලක මෙන් බියකරු හඬ කොට
මෘග සූකරාදීන්	- මුව ඌරු ආදීන
ප්‍රලයකාල ප්‍රවෘතෝද්ර චණ්ඩ මාරුතාභිඝාත සින්ධු තුංග තරංග භංගානුකාරී	- විනාශ කාලයේ පවත්නා වූ සැඩ සුළඟින් පහර දෙනු ලැබූ සාගරයෙන් නැගුණු උස් රළ පේළි බිඳීම හා සමාන වූ
රංගතුරංගාධිෂ්ඨිත ව	- නෘත අසුන් පිට නැග ගත්

මේසකූටානුකාරී විචිත්‍ර	- වැහි වළා බඳු විසිතුරු ධජපතාකවලින්
ධජපතාකාභිකීර්ණ ගම්භීරචක්‍රධ්වනි ඇති	- ගැවසුණු චක්‍රවලින් නැගෙන හඬ ඇති
ප්‍රචණ්ඩ දෝර්දණ්ඩ කෝදණ්ඩ කාණ්ඩාභිලාක්ෂිත ප්‍රබල යෝධාධිෂ්ඨිත	- ඉතා චණ්ඩ වූ දමනය කිරීමට දුෂ්කර වූ දුනු ඊවලින් සැරසුණ බලවත් යෝධයන් නැගී සිටි
විරෝචන	- බබළන
අෂ්ට වංක මාණික්‍යය	- අට ස්ථානයකින් වක් වූ මැණික
මහ මඟුලින් පාණි ග්‍රහණය කරවා	- මහා උත්සවයකින් විවාහ කරවා
විචිත්‍ර කර්මෝජ්ජ්වලිත	- විසිතුරු සිත්තමින් බබළන
විමානස්ථ ව	- විමානයේ හිඳ
නේත්‍රෝත්සව	- නේත්‍ර + උත්සව, ඇසට ප්‍රිය දැක්ම
මුවහත් ඇති ශස්ත්‍රයෙන් ජිව්හාච්ඡේදනය	- තියුණු අවියකින් දිව කපා වෙන් කරන

ලිඛිත අභ්‍යාස

1. කුස ජාතකය පාඨක, ශ්‍රාවක සිත් තුළ හාස්‍ය රසය ජනනය කරන කතා වස්තුවකි. නිදසුන් තුනක්වත් යොදාගනිමින් පැහැදිලි කරන්න.
2. ජාතක කතාකරුවා මිනිසුන්ගේ ගුඪ සිතුවිලි දැන හැඳින ඒවා පාඨකයා හමුවේ ඉදිරිපත් කර ඇති ආකාරය කුස රජුගේ චරිතය ඇසුරෙන් විමසුමට ලක් කරන්න.
3. සැබෑ ලෝකයේ කාන්තාවකගේ චිත්ත ස්වභාවය පබාවතියගේ චරිතයෙන් නිරූපණය වෙයි. නිදසුන් තුනක්වත් දෙමින් සාකච්ඡා කරන්න.
4. කුස ජාතකයෙන් නිරූපණය වන්නේ සරාගී සිතුම් මිස පිවිතුරු සෙනෙහස නොවේ. කතා පුවත ඇසුරෙන් විමසන්න.
5. කුස ජාතක කතාවේ ප්‍රබල සංකල්ප රූප මැවෙන අවස්ථා තුනක් විමසුමට බඳුන් කරන්න.
6. ජාතක කතාකරුවා කුස ජාතකය රසවත් ව ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා භාෂාව හසුරුවා ඇති ආකාරය පිළිබඳ විමසීමක් කරන්න.
7. ජාතක කතාකරු පබාවතිය කෙරේ පාඨක සිත් තුළ උපහාසය ජනනය කළ ආකාරය විස්තර කරන්න.
8. කුස ජාතකය කියවන විට දී හෝ අසා සිටින විට දී අපූර්ව වාග්චිත්‍ර මැවීම එම කතා පුවතේ විශේෂත්වයකි. එවන් අවස්ථා තුනක් පිළිබඳ විස්තර කරන්න.